

YA NTHANDI

Nö'ö bi hyanda ar Xuwa ne bi 'yot'i

**Ar tsi Hmu Hesukristo
bi 'ñu nö'ö himi födi**

1 Gehnu ar mhö bi 'ñu ar tsi Hmu Hesukristo, xki umba Jö ár Dada nda xipabi yá 'bego gatho nö'ö ma nda tho ngut'a, ne ba pehna n'ár enxe bi xipabi ar Xuwa.

²Gehnu damajöni yá mhö Jö ngu bi mönga ar tsi Hmu Hesukristo, ne gatho te bi hyant'ö.

³Nzatho nu'u togo da nehe ne da 'yoxa nunar mhö nonga tema da tho m'efa, ne da 'yot'a nuya te möngwa, ngetho 'bap'utho ar pa ma da thogi.

**Ar nzengwa m'empa
nuya yoto ya nijö**

⁴Nuga dar Xuwa, di peñ'ahu nunar he'minu, nu'ahu gar gamfihu gi mhunsu ha ya yoto nijö 'buhnu har hai Asia. Jö mi 'bui, 'bu nuya payu, ne hiñham'u da göxa ár m'ui, da hwëk'ahu yá ñho ne da 'ra'ahu n'ar hogam'ui. Nunar njöpinu go 'ra'ahu Jö, ne nuya yoto ya hñö 'buhnu ñhandwi ár thuxandö,

⁵ne ar tsi Hmu Hesukristo togo mönga majöni ngu xi nsipabi. Gehnu bi m'et'o bi mengi bi nte bi dö

gatho nu'u xi du. Ne gehnu töpa ár ts'edi gatho ya ndö 'bu har ximhai. Gehnu n'ehe togo bi mökagihu, ne bi nö'ma ár ji mi unga ár te, bi gugagihu har ts'oki ndi 'buhu.

⁶Ne bi hñuxkagihu ngu ya ndö ne ya möjö, ne njap'u ga pefu Jö ár Dada. Xa nsunda'ö, ne pe'sa ar ts'edi hiñham'u da göts'i. Dá njap'u.

⁷'Yohu, ar tsi Hmu ma da e ha ya gui, ne gatho ya meximhai ma da hyandi. Nu'u togo bi sut'si ma da hyant'u n'ehe. Gatho ya jö'i 'bu hár nxidi ar ximhai ma da zont'i. Hö, dá njap'u.

⁸Nuga go da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i, enga njap'u ar tsi Hmu mi 'bu mam'et'o, 'bupya, ne hiñham'u da göxa ár m'ui, gehnu hinter ñhembibi da 'yot'e.

**Ngu n'ar t'i bi nheki Nö'ö
Togo ba e bi Njö'i**

⁹Nuga dar Xuwa ri kuhu, di thohu mahyegi ya nt'utsa, di 'buhwihu mahyegi hár ts'ut'wi ar tsi Hmu Hesukristo, ne di tsethu nö'ö bi epkagihu. Dá tsokawa har xeni hai o har dehe ár thuhu Mpatmo,

ngetho di mömba ár mhö Jö, ne di damajöni togo ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁰Ha n'ár pa ar tsi Hmu, da nthex'be ár Hñö Jö, ne da o mote ma xutha n'a togo mi ñö nts'edi, ngu ár ñheti n'ar k'axt'athuxi.

¹¹Ne mi enö:

—Nuga go da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i. 'Yot'a ha n'ar he'mi gatho nö'ö gi hyandi, ne pempa nuya yoto ya nijö 'bu har hai Asia. Gehyu yá thuhu: Ñ'efeso, Ñ'esmirna, Mpergamo, Ntiatira, Nsardi, Mfiladelfia, ne Nlaodisea.

¹²Da ñegi nga handa togo mi zokagi, ne nu nda 'bat'i da handa n'ar k'axt'abojö mfox'yo.

¹³Ne maleda nuya yoto ya mfox'yoyu, mi nheki n'ár 'bai n'ar ñ'ohö ndi hñöxa Nö'ö Togo ba e bi Njö'i. Nunár he mi tsonga har hai ár ma, ne xki dëka hár tiñö n'ar k'axt'abojö ngut'i.

¹⁴Ár ñö ne yá xtö xa mar nt'axi, ngu ar xi'yo ne ar t'axtse. Nuyá da mi ñhehwi ya fapi.

¹⁵Nuyá wa mi ñhehwi ár nt'axi n'ar xiujö nú'mu o har hwifi xa zo. Nu ár mhö mi ñhehwi ár ñheti n'ar döta nzothe.

¹⁶Mi hö hár ñ'ei yoto ya tso. Hár ne mi ponga n'ar ndojwai xa mi hente gatho yoho yá ñöni. Nunár hminu xa mi yot'i ngu ar hyadi xa pe'sa ar ts'edi madempa.

¹⁷Nda handi, da hwanga ha yá wa, to da 'ñenö xta tu. Nö'ö bi hñuxka ár ñ'ei, ne bi 'ñengagi:

—Yo gi ntsu. Nuga go di du'mi ne di jö'sa xoge.

¹⁸Di te mödi da tu, ha nupya di 'bui, hiñham'u da göxa ma te. Dá

njap'u. Di hömpa yá nsoki ar ndöte ne ar 'bexui.

¹⁹Hñuxa har he'mi gatho nö'ö xka hyandi, nuya thopya ne nuya ma da tho m'efa.

²⁰Ma ga xi'a tema di bonga nuya yoto ya tso xka hyanda ha ma ñ'ei, ne nuya yoto ya k'axt'abojö mfox'yo: nuya yoto ya tso, gehyu nuya yoto ya enxë 'bu ha nuya yoto ya nijö. Ha nuya yoto ya mfox'yo xka hyandi, gehyu nuya yoto ya nijö.

Ya mhö m'empa nuya yoto ya nijö:

Ar mhö m'empa ar nijö Ñ'efeso

2 'Yot'wa nunar enxë 'buhnu har nijö Ñ'efeso, ne 'ñembabi: Njanu xi'ahu nö'ö togo hö yoto ya tso hár ñ'ei, ne 'yo maleda ya k'axt'abojö mfox'yo:

²Nuga xta pöt'a ri 'befihu, ne xta pödi hanja xka umba ri muihu xka pe'su ar ts'eti. Hinxka 'ñet'a ri xuthahu nu'u togo ot'a ya ts'oki. Xka hñö'sfu majöni nu'u togo eñ'u yá mpote Jö, ne xka pöthu yá nemhñö.

³Xa xka tsethu ya thogi. Hinxka wenthu xi za'ahu xka mpehu, ngetho xka datkagihu majöni ma thuhu.

⁴Honse hindi hop'ahu hingi mökagihu ngu ngi möju har ndui.

⁵Beñhu hangu ngi mökagihu. Ntso'mhu ne penju gi 'yothu nuya 'befi ngi othu har ndui. Ngetho nu'mu hingi ntso'mhu, ma ga ehe ne ga hök'a ri mfox'yohu habu 'bui.

⁶Mödi gi utsabihuhmö yá ts'o'befi nu'u togo tenga ar Nikola. Nuyá ts'o'befiyu di utsaga n'ehe.

⁷Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa nö'ö te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Nu'u togo da ntöte, ma ga umba ar seki da dukwa te unga ar 'baiza unga ar te, 'ba madaa ár nzatho hwöhi Jö.

Ar mhö m'empa ar nijö Ñ'esmirna

⁸Yot'wa nunar enxé 'buhnu har nijö Ñ'esmirna, ne 'ñembabi: Nö'ö togo du'mi ne jö'sa xoge, gehnu togo bi du ne bi mengi bi nte man'agi, eñ'ahu njawa:

⁹Nuga xta pöt'a ri 'befihu, ne nuya nt'utsa gi thohu, ne ri ñhoyahu. Mödi gi pe'su nzeye ri m'ets'ihu nuya hingi nhekiwa. Di pödi hangu ñömañ'u'ihu nuya enö ya xodyo emp'ö, gehyu n'ar mhunts'i ár meti ar ts'ondöhi.

¹⁰Yo gi tshu gatho nö'ö ma gi thohu. Pöhu nunar ts'ondöhi ma da 'ñe'ahu 'ra har fadi, ne njap'u da ts'at'ahu. 'Ret'a mpa ma gi thohu ya thogi. Zeta ri jamfihu 'butho gi tuhu, ha nuga ma ga 'ra'ahu ar te hiñham'u da göts'i ngu ri nthöhöhu.

¹¹Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö. Nö'ö togo da ntöte, hinte ma da japa ar ñoho ndöte.

Ar mhö m'empa ar nijö Mpergamo

¹²Yot'wa nunar enxé 'buhnu har nijö Mpergamo, ne 'ñembabi: Nö'ö togo hö ar ndojwai xa hente gatho yoho yá ñöni, eñ'ahu njawa:

¹³Nuga xta pöt'a ri 'befihu, ne di pödi habu gi 'buhu, ka 'bup'u ngu ár ndö ar ts'ondöhi. Mödi njap'u, nu'ahu xka dahu majöni ne hinxka kongagihu. Hinga 'yothu nuya pa'u ga hyanthu bi thoka ma hoga 'bego ar Antipas, ngi 'buhwihunu habu 'bu ar ts'ondöhi.

¹⁴Honse hindi hop'ahu 'ra gi temfu yá nt'uti ar Balam mi uta ar Balak. Mi tsixa ya me Israel nda zipa yá ñhuni ya tsita emp'ö, ne togatho nda m'engwi, ne njap'u nda dahmö'u.

¹⁵Ne gi 'ñehup'u 'ra togo temba yá nt'uti nu'u tenga ar Nikola. Nuya nt'utiyu di utsaga.

¹⁶Jange di xi'ahu gi 'yothwu ár ntso'mi. Ngetho nu'mu hin'ö, ma ga ehe ga ntum'e'u ga hö ar ndojwai ponga ha ma ne.

¹⁷Nu'u togo tu ár gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö. Nu'u togo da ntöte, ma ga umba da zi ar thuhme ba kö mhets'i xi t'ögi. Ne ga umba n'ar tsi t'axdo habu huxa n'ar 'ra'yo thuhu, ne hinto man'a di pödi, hönse nö'ö togo di hö.

Ar mhö m'empa ar nijö Ntiatira

¹⁸Yot'wa nunar enxé 'buhnu har nijö Ntiatira, ne 'ñembabi: Ár T'u Jö togo pe'sa yá dá ñehewi ya faspí, ne yá wa ngu ár nt'axi n'ar xiujö o har hwifi, embabi:

¹⁹Nuga di pöt'a gatho ri 'befihu, ri mhötehu, ri ñ'emuihu, ri ts'etihu, ne hanja gi pepkagihupya, töta ngu ngi pepkagihu maham'u.

²⁰Honse hindi hop'ahu gi 'ñehup'u nunar 'behñö ár thuhu ar Hesabel. Ense'ö n'ár m'ehni Jö, ne uta nuya ma 'bego togatho da m'engwi, ne da zi ya ñhuni xi m'o'spa ya tsita emp'u.

²¹Nunar 'behñönu xta umba 'ra ya tsi pa, ha hinxi 'yot'wa ár ntso'mi 'bengwi ya ndo.

²²Pöhu nunar 'behñönu ma ga kaxa nt'oxi, ne ma da tho ya thogi nu'u togo 'bengwi, nu'mu hinda 'yot'wa yá ntso'mi n'ehe.

²³Ma ga hopa gatho yá bötsi, ne njap'u gatho ya nijö ma da bödi, nuga di hëtwa yá mfeni ne yá müi ya jö'i, ne di umba ár mfeí ngu di 'ñepa n'a ngu n'a.

²⁴Ha gatho nu ma'ra gi 'buhü har nijö Ntiatira, hinxka tembabihü yá nt'umbi, ne hinxka pöhu nö'ö enü xi nhembi da fötwa ar ts'ondöhi, di xi'ahü, hinga 'ra'ahü man'ar 'befi.

²⁵Honse di a'ahü, yo ma gi hyehü nö'ö xka pöhu. Ndo'mthohü ga pengi.

²⁶Nu'u togo da ntöte ne di pepkatho har ngöts'i, ma ga umba ar ts'edi da me'sa ár nsu hagatho ya hai.

²⁷Ne ma da hyuxtya t'obojö, ne ma da hwata nuya hnini ngu n'ar ts'oi bohäi. Ma ga umba ar ts'edi ngu xta höni xi 'raka ma Dada.

²⁸Ne ga umba ar njötso.

²⁹Nu'u togo tu ár gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Ar mhö m'empa ar nijö Nsardi

3 'Yot'wa nunar enxé 'buhnu har nijö Nsardi, ne 'ñembabi: Nö'ö togo tsixa nuya yoto ya hñö pepa Jö, ne hö yoto ya tso, enö njawa: Di pöt'a gatho ri 'befihü. Thus'ahü gi tehü, ha nuga di xi'ahü xka tuhü.

²Zot'a ri dahü ne suhü nö'ö tema gi pe'su 'butho da göts'i. Ngetho xta timp'ahü, nuya ri 'befihü hints'u xiñho hár nthandi Jö.

³Jange beñhü tema xka hñöñhü, tema xka 'yohü, ne gi kwathü xiñho, ne 'yothwu ár ntso'mi. Ngetho nu'mu hingi ndo'mhü, xki thañhü ga tsoho ngu n'ar bë hingi to'mhü ham'u.

⁴Ha gi 'ñep'u 'ranu Nsardi togo hinxí jaxt'a yá t'axhe. Ma ga

ñ'o'bega'u di he ya t'axhe, ngetho njap'u di 'ñepabi'u.

⁵Nu'u togo da ntöte, ma da theta ya t'axhe, hinda thökwa yá thuhu har he'mi nonga ar te, ne ma ga mömba yá thuhu hár nthandi ma Dada ne yá enxé.

⁶Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Ar mhö m'empa ar nijö Mfiladelfia

⁷'Yot'wa nunar enxé 'buhnu har nijö Mfiladelfia, ne 'ñembabi: Njanu xi'ahü nö'ö togo xint'axi, gehnu majöni, ne hömpa yá nsoki ar ndö Dabi. Nu'mu kot'ö hinto tsá da xoki, ha nu'mu xok'ö hinto tsá da got'i.

⁸Nuga di pöt'a ri 'befihü. Mödi tx'uda ri ts'edihü, hinxka komju ma thuhu, ne xka 'yotju ma mhö. Jange nuga xta xok'ahü n'ar goxthi hinto tsá da got'i.

⁹'Yohü. Nuya xi mhunts'i, yá meti ar ts'ondöhi, ne kate enü ya xodyo, ma ga japi da ndandihmö ha ri wahü. Njap'u da bö'u di mö'ahü.

¹⁰Ngetho xka tsethü xka sukagihü ma mhö, nuga n'ehe ma ga su'ahü xta 'ñep'u ya ts'othogi da zu gatho nu'u 'bu hár nxidi ar ximhai, njap'u da ts'ata gatho ya meximhai.

¹¹Pöhu, 'bap'utho ar pa ma ga ehe. Kwathü xiñho nö'ö gi pe'su, ne hinto da hñömp'a ri nthöhöhu.

¹²Nu'u togo da ntöte, ma ga huts'i da do'spa ár nijö Jö, hiñham'u ma da njuknu. Ne ma ga ot'wabinu ár thuhu Jö ne ár thuhu ár hnini'ö, gehnu ar 'ra'yo Herusalen di gö mhets'i habu bi 'bu Jö, ne ga ot'wabinu ma thuhu n'ehe.

¹³Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Ar mhö m'empa ar nijö Nlaodisea

¹⁴Yot'wa nunar enxë 'buhnu har nijö Nlaodisea, ne 'ñembabi: Nö'ö togo ar Njap'u, damajöni xiñho, ne ja ba ponu ar mfeni nda hyoka Jö gatho nö'ö bi hyoki, eñ'ahu njawa:

¹⁵Nuga di pöt'a ri 'befihu xi ndupatho. Xiñhohmö nu'mu dá ntsetho wa dá mpa.

¹⁶Ngetho gar ndupathohu, hingar ntse ne hingar mpa, ngu ar dehe ma ga juka ha ma ne, ga tsok'ahu.

¹⁷Nu'ahu gi ensehu: Hinte di k'athe, xa di pe'se ya ñho. Ha hingi pöhu gar hwëkate'ihu, gar hyoyahu, hinte gi pe'su, gar godahu, hinte gi köhu n'ar xeni ar dutu.

¹⁸Jange di xi'ahu gi tamgagihu ar k'axt'abojö nö'ö xi tho har tsibi, ne hinte gi k'athu. Ne gi tañhu ya t'axdutu, hingi 'be ri tsahu xta thant'ahu hinte gi köhu n'a xeni. Ne xithu ar 'ñethi ri dahu, da xogi ne gi hyanthu.

¹⁹Nuga di tsui ne di fei gatho nu'u togo di mödi, jange 'yothwu ár ntso'mi, ne umba ri muihu gi pepkagihu.

²⁰Pöhu 'mu, nuga di 'ba har goxthi di mafi. Nö'ö togo da 'yotka ma mhö, ne da xoka ar goxthi da thogagi hár ngu, ga kut'i ga ñum'e.

²¹Nu'u togo da ntöte, ma ga ets'i ga hux'be ngu ar ndö, ngu xta ntötega, ne xta hux'be ma Dada hár thuxandö.

²²Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Ar ndöngajö bi ja mañö mhets'i

4 Da jwadi da handa gathoyu, m'efa da handa n'ar goxthi mi

xo mhets'i. Ne da pengi da otwa ár mhö nö'ö togo bi zokagi m'et'o, mi ñhehwi ár ñheti n'ar k'axt'athuxi, ne bi 'ñengagi:

—Poxa injawa, ne ga ut'a'i tema da tho m'efa xta wa nuya xka hyandi.

²M'efa ár Hñö Jö bi hyexkagi ne bi utkagi n'ar thuxandö mi 'buhnu mhets'i, ne mi huxhnu n'a.

³Nö'ö togo mi huxnu har thuxandö, mi hyats'i ñhehwi n'ar hoga hyasdo ne n'ar hoga thents'ado. Ne hár nthet'i mi kot'atho n'ar 'bejni mi hwexka ngu n'ar hoga k'angdo.

⁴Hár nthet'i ar thuxandö mi 'bu ma n'atemagoho ya thuxandö. Ne ka mi huxhnu n'atemagoho ya tsi dönzia, mi hö ya t'axhe, ne mi hu'sa ya fuindö ma ya k'axt'abojö.

⁵Har thuxandö mi 'bu madetho mi ponga ya hwei, ya ñuni ne ya ñheti. Ne mi ñhandwi n'ehe yoto ya ñot'i mi zo, gehyu nuya yoto ya hñö pepa Jö.

⁶Mi ñhandwi nunar thuxandö n'ehe n'ar ñhontho ngu ar doxito. Ne mi 'bahnu get'u hár nthet'i ar thuxandö goho ya zu'we pe'sa yá te, xa mi ñuxa ya da habu mi nheki ne mote.

⁷Nor m'et'o zu'we mi ñhehwi n'ar 'muhu, ár ñoho mi ñhehwi n'ar boi, ár hñu mi pe'sa ár hmi ngu n'ar jö'i, ár goho mi ñhehwi n'ar nxuni nsani.

⁸Nuya goho ya zu'weyu mi pe'sa yá te, mi tu 'rato yá hwa n'a ngu n'a, ne ha yá hwa xa mi ñuxa ya da mañö ne mbo. Nuyu parxui hingi tsaya eñ'u:

Xint'axi, xint'axi, xint'axi,
hinter ñhembibi da 'yot'a ma
tsi Hmuhu, nö'ö togo mi 'bui,

'bupya, ne hiñham'u da göxa
ár te.

⁹Nuya goho ya zu'weyu mi pe'sa
yá te, mi e'spa ár nsu, mi nsundabi
ne mi umba njamödi nö'ö togo
huxa har thuxandö, hiñham'u da
göxa ár m'ui.

¹⁰Nú'mu mi ot'a njap'uyu, nuya
n'atemagoho ya tsi dönzia mi
ndandihmö hár wa nö'ö togo huxa
har thuxandö, ne mi nsundabi nö'ö
togo hiñham'u da göxa ár te. Ne
mi pokwa yá fuindö ñhant'u har
thuxandö, ne mi eñ'u:

¹¹Ma tsi Hmu'ihē, di 'ñep'a'i da
nsunda'i,
da t'es'a ri nsu, ne da föt'a ri
ts'edi.
Ngetho go ga hyoka gatho nö'ö
te ja,
ne ngu ga nege, njap'u xi nja.

Ar m'axa he'mi ne ár T'u Jö
ngu ar tsi Ntxönandöni

5 Nep'u da handa nö'ö togo mi
huxa har thuxandö, mi hö hár
ñ'ei n'ar m'axa he'mi xki t'ot'a nthi
ne mbo, ne xki 'bata yoto ya m'at'i,
hinge to gatho nda tsä nda 'yots'e.

²Ne da handa n'ar enxē xa mi
pe'sa ár ts'edi, ne xa mi mafi nts'edi
mi enö:

—Hage 'bu n'a togo di 'ñepi da
'yo'sa ya m'at'i ne da tunga ar he'mi.

³Ne hinto mi 'buhnu mhets'i, har
ximhai, ne mbor hai togo nda xot'a
ar he'mi, himi tsä nda hyanthmö.

⁴Nuga xa ndi zoni, ngetho hinto bi
thini togo ndi 'ñepi nda xot'a ar he'mi,
nda nehe, himi tsä nda hyanthmö.

⁵N'a nuya tsi dönzia bi 'ñengagi:

—Yo gi zoni. Nö'ö togo ar Ndö
t'embabi ar 'Muhu, xpa ponga ha

yá mēni ar Huda ne ár 'beto ar ndö
Dabi, nunu go xi ntöte. Jange di
'ñepabi da 'yo'sa nuya yoto ya m'at'i,
ne da xot'a ar he'mi.

⁶Nep'u da handa n'ar tsi
Ntxönandöni mi nhekiho xki
tho, mi 'ba madetho ar thuxandö,
ne mateda nuya goho ya zu'we
mi te, ne mateda ya tsi dönzia.
Nunar tsi Ndöniñu mi pe'sa yoto
yá ndöni, ne yoto yá da. Ne nuya
dayu, gehyu nuya yoto ya hñö pepa
Jö, xi mehna da ma xoge ár nxidi ar
ximhai.

⁷Nu'mú, ba ehnu, ne bi hñönga ar
he'mi mi hö hár ñ'ei nö'ö togo mi
huxa har thuxandö.

⁸Nuya goho ya zu'we mi te, ne
nuya n'atemagoho ya tsi dönzia, bi
ndandihmö hár wa ar tsi Ndöni
togo xki wadi xki hñönga ar he'mi.
Gathoyu mi hö ya 'bida, ne ya
nt'eni k'axt'abojö mi ñuxa ya githni,
gehyu yá nsädi ya gamfi.

⁹Ne mi tu'u n'ar 'ra'yo thuhu, mi
embabi'u ar tsi Ntxönandöni:

Nu'ge go di 'ñep'a'i gi hñönga ar
'baxa he'mi ne gi 'yo'spa yá
m'at'i tu,
ngetho bi nhöp'a ri ji bi
tho'a'i, ne ga tsingagihe yá
metigihepya Jö.

Ga jugagihe hagatho ya m'ui, ya
hñö, ya hnini, ne hagatho ya
hai 'bu hár nxidi ar ximhai.

¹⁰Ne xka 'ñexkagihe ga pefe Jö,
dar ndöhe ne dar möjöhe,
ne ga ndöhe har ximhai.

¹¹Nep'u da o 'ra ya mhö, ne nda
handi mi ra nzeye ya enxē, mi 'bu
hár nthet'i ar thuxandö, ne nuya
goho ya zu'we mi te, ne nuya
tsi dönzia. Nuya enxeyu hinto

mi tsá nda mede, ngetho ma ya nthebenthebe ár nzeýe.

¹²Ne xa mi mafi mi eñ'ü:

Ar tsi Ntxönandöni bi tho,
di 'ñepabi da hñönga ar nsu ngu
ar ndö, ya ñho,
ar hoga mfödi, ar ts'edi,
da t'e'spa ár nsu, da t'umba ar
nsunda ne ar nsadi.

¹³Ne gatho nu ma'ra xi hyoka Jö
bi ñö n'ehe, nu'ü bi 'bü mhets'i, nu'ü
'bü har ximhai, nu'ü 'bü mbor hai,
nu'ü 'bü har dehe ne nu'ü ya zu'we
künü. Da ode bi 'ñeñ'ü:

Dá nsata Jö togo huxa har
thuxandö,
ne dá nsata ar tsi Ntxönandöni.
Dá t'e'spa ár nsu, dá t'umba ar
nsunda.

Dá mhö pe'sa ar ts'edi hiñham'ü
da göts'i.

¹⁴Ne nuya goho ya zu'we mi te,
mi thödi mi eñ'ü:

—Dá njap'ü.

Ne nuya n'atemagoho ya tsi
dönzia mi ndandihmö, ne xa mi
nts'a'mi mi tsonga yá hmi har hai,
mi nsunda nö'ö togo hiñham'ü da
göxa ár m'üi.

Nu'ü yoto ya m'at'i

6 Nep'ü nu ar tsi Ntxönandöni
bi 'yo'sa n'a nuya m'at'iyü. Ne
da o n'a nuya goho ya zu'we mi te,
bi ñö nts'edi ngu n'ar ñüni, ne bi
'ñengagi:

—Ba e gi hyandi.

²Nda handi mi 'bahnu n'ar toge
mi ntö n'ar t'axfani, ne mi hö hár 'ye
n'ar ent'o nda ntuhni. Ne bi t'umba
n'ar füindö, ne habu gatho mi thogi
mi töte.

³Nu mi 'yo'sa ár ñoho ar m'at'i ar
tsi Ntxönandöni, da ode bi 'ñengagi
ár ñoho nuya zu'we te:

—Ba e gi hyandi.

⁴Da handi bi bonga man'ar toge
mi ntö n'ar fani mar nthents'i. Ne
nu togo mi ntöge, bi t'umba n'ar
ndojwai ne ar seki nda hñöka ar
hogam'üi har ximhai, ne nda japa
ya jö'i nda ñho n'a ngu n'a ha ya
tuhni.

⁵Nu mi 'yo'sa ár hñu ar m'at'i, ár
hñu nuya zu'we te bi 'ñengagi:

—Ba e gi hyandi.

Ne da handa n'ar toge mi ntö n'ar
'bofani, ne mi hö n'ar ts'uti hár 'ye.

⁶Ne da o n'ar mhö bi bonga
madedá nuya goho ya zu'we mi te,
ne mi enö:

—N'a pa ar nthöhö, hönse tsá da
thanga n'a hwada ar t'ei ne hñu
hwada ar sebada, ha yo gi ts'öju ar
nziki ne ar ixkat'afi.

⁷Nu mi 'yo'sa ár goho m'at'i, da
ode bi ñö ár goho zu'we te, ne bi
'ñengagi:

—Ba e gi hyandi.

⁸Da handi mi 'bahnu n'ar
k'axt'afani, ne nu ar toge már
thuhu ar Ndöte, ne mi ntengwi ar
'Bexui. Bi t'umbabiyü ar seki nda
hyo n'ar goho xeni ya jö'i 'bü xöge
ár nxidi ar ximhai, ha ya tuhni, har
thuhu, ha ya texte hñeni, ne da hyo
ya zate zu'we 'bü har ximhai.

⁹Nu mi 'yo'sa ár kut'a m'at'i ar
tsi Ntxönandöni, da handa hár wa
ar m'oxm'öñho, mi 'bahnu yá pa
nu'ü ya gamfi xki tho ngetho mi
mömba ár mhö Jö, ne mi damajöni
mi ñ'emüibi'ö.

¹⁰Ne xa mi mafi nts'edi mi eñ'ü:

—Tsi Hmu, xint'axi'i ne majöni. Ham'u da zohmö ar pa gi 'yotje ar ts'ut'wi, ne gi jot'wa ma jihe nu'u 'bukwa har ximhai.

¹¹Ne n'a ngu n'a bi t'umba ya t'axhe. Ne bi nsipabi nda ntsaya ma'ra ya tsi pa, nda do'mi nda zo gatho yá mi'begowi ne ma'ra yá kuwi ma nda tho'u n'ehe ngu xki thoyu.

¹²Nu nda handi bi 'yo'sa ár 'rato m'at'i, bi nja n'a ra döta nhwöni. Ar hyadi bi boki ngu n'ar 'bohe dumui, ne ar zönö bi thenga xoge ngu ar ji.

¹³Da handi ba ho ya tso mhets'i bi zo har hai, ngu n'ar 'bai'luxi ho nuya te tu nú'mu 'yo ar 'yomndöhi.

¹⁴Ne ar mhets'i bi m'etho ngu n'ar he'mi bi 'bats'i. Ha nuya t'ohö ne ya xeni hai, gatho bi mponi habu mi 'bu'u.

¹⁵Ha nuya ndö, ne nuya döta, nuya pe'sa ya ñho, nuya ndöndogu, nuya pe'sa yá ts'edi, ya 'bego ne nu'u hingya 'bego, gathoyu bi ñ'önga ha ya oki ne ha ya ndodo ja ha ya t'ohö.

¹⁶Ne mi emba ya t'ohö ne ya ndodo:

—Yothu ne tsebgagihe, hindi nehe da hyangagihe nö'ö togo huxa har thuxandö. Kobgagihe hinda zuje ár kwe ar tsi Ndöni.

¹⁷Ngetho xi zo ar pa da nheki ár kwe Jö, togo tsa da zeti.

Nu'u n'anthebe ne yon'ate ne goho ya 'ret'anthebe xki thu'spa ngu ar nthixt'i

7 M'efa da handa goho ya enxé mi 'ba ha yá ñöni ar ximhai. Mi taka nuya goho ya ndöhi hinga nda ñ'o har hai, har dehe, ne hinga nda huönga ár xi n'ar za.

²Da handa man'ar enxé ba e mahyats'i mi hömpa n'a ngu ar bojö nthixt'i ár meti Jö togo te. Ne bi mat'a nts'edi nuya ma goho ya enxé xki t'umba ar seki nda ts'oka ar hai ne ar dehe.

³Ne bi 'ñembabi:

—Yo gi ts'ojuhmö ar hai, ar dehe, ya za. M'et'o ma ga jawahu ga tuthwu nö'ö ngu ar nthixt'i ha yá dë nuyá 'bego ma tsi Hmuhu.

⁴Ne da ode bi nhonga hangu ár nzeýe nu'u xki thu'spabi ngu ar nthixt'i: mi tsu n'anthebe ne yon'atemagoho ya 'ret'anthebe, ha gatho nuya m'ui xki 'ñe ha yá bötsi ar Israel.

⁵Nu'u xki 'ñe ha yá 'beto ar Huda, mi tsu 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe xki thu'spabi ngu ar nthixt'i, ha yá 'beto ar Rube 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe nu'u xki thu'spabi n'ehe, ha yá 'beto ar Gad 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe nu'u xki thu'spabi n'ehe.

⁶Ha yá 'beto ar Aser 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe xki thu'spabi, ha yá 'beto ar Neftali 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe, ha yá 'beto ar Manases 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe nu'u xki thu'spabi ngu ar nthixt'i n'ehe.

⁷Ha yá 'beto ar Simeon 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe xki thu'spabi, ha yá 'beto ar Lebi 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe, ha yá 'beto ar Isakar 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe xki thu'spabi n'ehe.

⁸Ha yá 'beto ar Sabulon 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe xki thu'spabi, ha yá 'beto ar Huse 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe, ha yá 'beto ar Benjamin 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe nu'u xki thu'spabi ngu ar nthixt'i n'ehe.

**Ar Xuwa bi hyanda nzeye ya
jö'i mi he ya t'axdutu**

⁹M'efa da handa nzeye ya jö'i, xa mi tōta ar nzeye hinto mi tsā nda mede, xki 'ñe ha gatho ya hai, ya m'ui, ya hnini, ne gatho ya hñö. Mi 'ba'u mi ñhandwi ar thuxandö ne ar tsi Ndöni, mi he'u ya t'axdutu, ne mi hö ya denth'u.

¹⁰Ne mi mafi nts'edi mi eñ'u:
Jö ma Dadahu togo huxa har
thuxandö,
ne nö'ö ñhehwi ar tsi Ndöni,
honseyu go unga ar mpohö.

¹¹Ne da handa mi 'bahnu gatho ya enxë xa xki got'atho ar thuxandö, ya goho zu'we mi te, ne nuya tsi dönzia. Nuya enxeyu bi ndandihmö hár wa ar thuxandö, ne xa mi ts'a'ma yá hmi 'butho nda zonga har hai, ne bi ndönga Jö.

¹²Mi eñ'u:
Dá njap'u. Dá mhat'wa ár thuhu
Jö ma Dadahu, ne dá nsunda,
ngetho gehnu ár meti ar
mfödi.
Dá t'umba njamödi ne dá t'e'spa
ár nsu, ngetho gehnu ar ndö
ja ár ts'edi.
Hiñham'u da tsaya da nhu njap'u
Jö. Dá njap'u.

¹³N'a mbi 'yangatho n'a nuya tsi dönzia, ne bi 'ñengagi:
—Xi nuya 'bahnu hö ya t'axhe,
togoyu ne ha xpa ehYu.

¹⁴Nuga da thöti ne da embabi:
—Tsi ndada, go gi pöke togoyu.
Ne nö'ö bi 'ñengagi:
—Nuya jö'iyu gehyu xpa k'onga
har döta thogi, ne xi xuka yá dutu,
ne xa xi t'axki hár ji ar tsi Ndöni.

¹⁵Jange 'ba ñhandwi ár thuxandö Jö, ne pepabi parxui hár nijö. Ne nu togo hu har thuxandö da hopi da m'uhwi.

¹⁶Nunu mhets'i hinda ma da me'sa ar thuhu ne hinda ntuthe. Ar hyadi hinda ma da tsöt'i, ne hinda zit'a ar pa.

¹⁷Ngetho nö'ö ngu ar tsi
Ntxönandöni 'bu mateda ar
thuxandö, gese'ö ma da su, ne da
'yet'a ha ya pothe po ya dehe unga
ar te. Ne Jö ma da hñu'mba yá mui,
ne da dukwa yá gida.

Ár yoto m'at'i

8 Núm'u mi 'yo'sa ár yoto m'at'i
nunar tsi Ntxönandöni, xa bi
metho, ne ngu made xenimpa hinte
bi t'ohnu mhets'i.

²Nep'u da handa yoto ya enxë mi
'ba hár nthandi Jö, ne bi t'umba n'ar
k'axt'athuxi n'a ngu n'a.

³Ne da handi bi zohnu man'ar
enxë, bi m'a bi ñhandwi habu
m'oxant'uts'i, ne mi hö n'ar
k'axt'abojö nt'uts'i. Bi t'umba nzeye
ar githni nda thö'spa ya mhat'ajö
xi 'yot'a ya gamfi, ne da datwa
Jö har m'oxant'uts'i xi thoka ar
k'axt'abojö, mi 'buhnu mi ñhandwa
ar thuxandö.

⁴Hár 'ye ar enxë bi boxa ár 'bifi
ar nt'uts'i mi nthöskwi yá mhat'ajö
ya gamfi, ne bi zonga habu mi huxa
Jö.

⁵Nunar enxenu bi gu ar nt'uts'i,
bi ñu'sa ya despi har tsibi zo har
m'oxm'oñho, ne bi pönsa har
ximhai. Mi 'yot'a njap'u, bi nja
ya ñuni, ya ñheti, ya hwei, ne bi
nhwönga ar ximhai.

Ya k'axt'athuxi

⁶Nuya yoto ya enx̃e mi hō ya k'axt'athuxi bi ñhoki nda hyuxt'i.

⁷Nunar 'bet'o enx̃e bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi hyo har ximhai ya ndo ne ya tsibi mi nthöskwi ar ji. Bi zöt'a ar hñu xeni gatho ya 'baiza ja har ximhai, ne bi the bi nzō xoge ar k'angdoni.

⁸Ar ñoho enx̃e bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi zo har ñhonthē ngu n'ar dōta t'ohō mi zō, ne n'a hñu xeni ar dehe bi nji.

⁹Bi du n'a hñu xeni gatho ya zu'we kũ har dehe, ne n'a hñu xeni gatho ya motsa 'yo har dehe bi nhwati.

¹⁰Ar hñu enx̃e bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne ba tã mhets'i n'a ra dōta tso mi zō ngu n'ar tũnza. Bi zo ha n'a hñu xeni ya dōthe ne ha ya pothe.

¹¹Nunar tsonũ mār thuhu ar Judoni. N'ar hñu xeni ya dehe bi jugi, ne nzeye ya jō'i bi du, ngetho nuya deheyũ bi jugi.

¹²Ar goho enx̃e bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi ts'okwa n'a hñu xeni ar hyadi, ar zönō ne ya tso, ne bi k'at'a n'ar hñu xeni ar hyats'i 'bũ pa ne 'bũ xui.

¹³Da o n'ar mhō ne da handa n'ar nxuni mi nsanga mateda mhets'i, ne mi enga nts'edi:

—Hwēkate, hwēkate nu'ũ 'bũ har ximhai, ngetho 'bũtho da thuxt'a nu má hñu ya k'axt'athuxi.

9 Ar kut'a enx̃e bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne da handa n'ar tso bi dā har hai, ne bi t'umba ár nsoki ar nzonganzafi.

²Nu mi xoka ar nzonganzafi xa ba pōxa ar 'bifi ngu n'ar t'ũ, ne nunar

'bifinũ bi japi bi boka ar hyadi ne ar ndōhi.

³Har 'bifi ba pōxkwi ya k'oto, bi nxanga xoge har ximhai, ne bi t'umba ar ts'edi nda ntsate ngu ya penzũ.

⁴Bi nsipabi hinte nda japa ya k'angdoni ne gatho nō'ō xi nk'angi, hinte nda japa ya za. Hōnse nda za nuya jō'i hinte mi tu nō'ō ngu ar nthixt'i ár meti Jō ha yá dē.

⁵Ne bi nsipabi henge nda hyo, hōnse nda japi nda tho ya ugi kut'a nzönō. Nu ár ñ'ũ yá ne nuya k'otoyũ, jangu ár ñ'ũ ár mpũhni n'ar penzũ.

⁶Nuya pa'ũ ya jō'i di hongā hanja da du, ne hinda tsā. Xa di nemhō da du, ha nunar ndōte ma da ñ'ōni.

⁷Nuya k'otoyũ mi ñhēhwi 'ra ya fani xi ñhoki da ntuhni. Mi hu'sa 'ra ngu ya ntsant'i k'axt'abojō. Nuyá hmi mi ñhēhwi ngu ár hmi n'ar jō'i.

⁸Nuyá xtō mi ñhēhwi yá xtō n'ar 'behñō, ha nuyá ts'i mi ñhēhwi yá ts'i n'ar 'muhu.

⁹Mi köxa ha yá ndo'yo ngu n'ar nthaki bojō. Nu ár mbũni yá hwa mi ñhēhwi ár ngani ya bojō jut'a ya fani nixt'i di ma har tuhni.

¹⁰Mi tu yá zũ ne yá m'ite ngu ya penzũ. Nuyá m'ite mi tu ha yá zũ, mi pe'sa ar ts'edi nda japa ya jō'i nda tho ya ugi kut'a nzönō.

¹¹Nu ár ndō'ũ, gehnũ ar enx̃e 'bũ har nzonganzafi. Nu ár thuhu har hñō ebreo Abadon, ha nu har hñō griego ár thuhu ar Apolion (pōntho da 'ñenō, ar jō'ste).

¹²Nunar m'et'o dōta thogi xi wahnũ, ne xi 'ñep'ũtho ma yoho.

¹³Nu mi hyuxt'a ár k'axt'athuxi ar 'rato enx̃e, da o n'ar mhō mi

ponga mateda nu'u goho ya ndöni mi huxa ha yá ñöni ar m'oxant'uts'i xi thoka ar k'axt'abojö, 'buhnu ñhandwi Jö.

¹⁴Nunar mhönu bi 'ñemba ar 'rato enxé:

—Xot'a nuya goho ya enxé thöt'a har döthe Eufrete.

¹⁵Ne bi nsot'a nuya goho ya enxé xki t'ent'i tema xenimpa, tema pa, tema zönö, tema jeye xki thu'spabi nda hyo n'ár hñu xeni gatho ya jö'i 'bu har ximhai.

¹⁶Da ode hangu ya ndogu mi nto ya fani, mi yonthebe ya 'ret'anthebe ya 'ret'anthebe.

¹⁷Ne da handa ngu n'ar t'i nuya fani ne yá toge. Nuya toge mi hö ya nthaka tiñö mar theni, mar nk'angi ne mar nk'axt'i. Ha nuyá ñö ya fani mi ñhehwi ár ñö n'ar 'muhu. Ha yá ne mi ponga ar tsibi, ar 'bifi, ne ar k'axt'ado mi zö.

¹⁸Nuya döta thogiyu, ar tsibi, ar 'bifi, ne ar k'axt'ado zö mi ponga ha yá ne ya fani, bi the ár hñu xeni ya jö'i mi 'bu har ximhai.

¹⁹Nuya faniyu mi pe'sa ár ts'edi ha yá ne, ne ha yá zu, ngetho yá zu mi hñehwi ya k'eñö mi tu yá ñö ne mi puhna ya jö'i.

²⁰Ha nu ma'ra ya jö'i bi k'ont'i, himbi du ha ya döta thogiyu. Mödi njap'u, himbi 'yot'wa yá ntso'mi. Ne himbi hyep'u mi ndönga nö'ö mi hokase'u, ne ya ts'ondöhi, ya tsita emp'ö xi thoka ar k'axt'abojö, ar t'axi, ar k'axt'i xi mpots'i, ya do, ya za. Nuyü hingi tsä da hyandi, hingi öde, ne hingi 'yo.

²¹Himbi 'yot'wa yá ntso'mi ma ya hyote, ya 'ñete, togatho mi 'bengwi, ne himbi hyep'u yá mfë.

Ar enxé mi hö n'ar t'ulo he'mi

10 Nep'u da handa man'ar enxé ba kö mhets'i, xa mi pe'sa ár ts'edi. Xki go'matho n'ar gui, ne hár ñö mi kot'atho n'ar 'bejni. Ha nu ár hmi mi ñhehwi ar hyadi, nuyá wa mi ñhehwi ya faspi.

²Mi hö hár 'ye n'ar he'mi mi xogi. Ne bi 'ñexa ár wa ñ'ei har ñhonthe, ha nu ár wa ngöhö bi 'ñexa har hai.

³Ne bi mafi nts'edi ngu ár ngeni n'ar 'muhu. Nu mi mafi bi nheki yoto ya ñuni.

⁴Nda otwa ár ñheti nuya ñuni, da ñhoki nga ot'i, ha n'ar mhö ba e mhets'i bi 'ñengagi:

—Hyep'u njap'utho. Yo gi ot'a nö'ö bi mönga nuya yoto ñuni.

⁵Nunar enxé mi 'ba har ñhonthe ne har hai, bi guxa ár ñ'ei mhets'i.

⁶Ne bi 'ñet'a made nö'ö hiñham'u da göxa ár te, bi hyoka mhets'i ne gatho te janü, bi hyoka ar hai ne gatho te jawa, bi hyoka ar dehe ne gatho te kunü. Ne bi 'ñenga njanü:

—Tx'üda ya pa 'bedi da göxa gatho.

⁷Nu xta hyuxt'a ár k'axt'athuxi ar yoto enxé, ma da tho gatho nö'ö honse Jö mi pödi tema nda 'yot'e ne ma nda nheki, gatho nö'ö xki xipa yá m'ehni.

⁸Nunar mhö ndi 'ñe mhets'i, bi zokagi man'agi ne bi 'ñengagi:

—Di ma ba hōnga ar he'mi xogi o hár 'ye ar enxé 'ba har ñhonthe ne har hai.

⁹Da ma da tsu ar enxé da apa ar he'mi, ne nö'ö bi 'ñengagi:

—Hñöni ne tsa. Ha ri müi ma da jugi, ha nu ha ri ne ma gi tsä xi ñ'u ngu ar t'afisefi.

¹⁰Nuga da hōmba ar he'mi hár 'ye ar ɛnxɛ, ne da tsa. Mi tho ha ma ne mar ñ'u ngu ar t'afisefi, ha mi zonga ha ma mui bi juga ma xefo.

¹¹Ne nō'ō bi 'ñengagi:

—Mahyoni gi pengi gi mōnga man'agi nuya tema da tho ha gatho ya hnini, ya hai, ya hñö ne ya ndö.

Yoho togo damajōni

11 Bi t'aka n'ar xithi nt'eni ne bi t'engagi:

—Di ma ba ɛmba ár nijö Jö, ar m'oxm'oñho, ne hangu 'buhnū mat'a Jö.

²Ha nunár thi ar nijö tsop'u, yo gi eni, ngetho xi ndatwa nu'u hingya xodyo, ha nuyū ma da ne'ma ar njöpa hnini hñu njeye made.

³Ma ga pɛhna nu yoho ma m'ehni da hye ya he dumui, da mōmga ma mhö nuya hñu njeye madeyū.

⁴Nuya m'ehniyū gehyū ngu yo 'bai ya njömdoni, ne ngu yoho ya mfox'yo 'bahnū hár nthandi Jö togo ár ndö ar ximhai.

⁵Nuyū pongar tsibi ha yá ne, ne njap'u ho yá ñ'uni honi te gatho da japabi. Njap'u ma da du gatho nu'u togo ne te da japabi'u.

⁶Pe'sa ar ts'edi da got'a mhets'i, hinda 'wöi gatho ya pa di mōmba ár mhö Jö. Tsa da japa da nji ar dehe, ne tsá da mɛhna ya döta thogi har hai gatho nō'ō da ne'u.

⁷Nu xta wadi da damajōni'u, ma da ep'u ar ts'ozu'we, xpa pōxa har nzonganzafi da ntunkwiyyū, da döhö ne da hyo.

⁸Yá ndo'yo ma da ts'ohnū mateda ár tɔi ar döta hnini habū bi mpont'a ma tsi Hmuhū. Nunar hnininū pontho ar Sodoma ne ar Ehipto.

⁹Ne ya jö'i xki 'ñe ha gatho ya hnini, gatho ya m'ui, gatho ya hñö, ne gatho ya hai, ma da k'öt'watho yá ndo'yo hñupa made, ngetho hinda ma da thegi togo da 'yagi.

¹⁰Gatho ya meximhai ma da njohya xta duyū, ngetho nuya m'ehniyū xki japi xki tho ya ugi gathoyū. Jange xa ma da njohya, ne da mɛhna ya nt'uni n'a ngu n'a.

¹¹Nepū mi tho hñupa made, bi yut'a ha yá ndo'yo ar hñö unga ar te ba pɛhna Jö, ne bi mengi bi nangi bi m'ai. Gatho nu'u togo bi hyandi xa bi ntsu.

¹²Ne bi nheki n'ar mhö ndi 'ñe mhets'i, bi 'ñemba nu'u xki mengi xki nte:

—Ba ehū, pōxu injawa.

Ne bi ts'ix'u ha n'ar gui. Ha nuyá ñ'uni bi hyandi hanja bi ma'u.

¹³Ne bi nja 'mu n'a ra döta nhwōni. Nunar nhwōninū bi yot'a n'a 'rɛt'a xeni gatho ar hnini, ne bi du hñun'ate ne 'rɛt'anthebe ya jö'i. Ha nu ma'ra bi bongi, xa bi ntsu ne bi nsundabi Jö bi 'bū mhets'i.

¹⁴Nunár ñoho ar döta thogi xi wadi. Hyanthupya ba ekwatho ár hñu.

Ár yoto ar k'axt'athuxi

¹⁵Ar yoto ɛnxɛ bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi nheki 'ra ya mhönū mhets'i mi eñ'u njawa:

Gatho ya ndö mi ja har ximhai, xi hñōnga ma tsi Dadahū ne ár Kristo,

ne go ma da ndö'ö gatho ya pa.

¹⁶Ha nuya n'atemagoho ya tsi dönzia mi huxa ha yá thuxandö mi ñhandwi Jö, bi ndandihmō bi mɛ yá hmi har hai mi nsunda Jö.

¹⁷Mi eñ'u:

Di 'ra'ahe njamödi, tsi Hmu,
hinte ar ñhemb'i te gi 'yot'e.
Nu'ge ngi 'bui, gi 'bupya, ne ma
gi 'bu gatho ya pa,
xka ñ'udi ri döta ts'edi,
ne xka du'mi gi ndö.

¹⁸Bi mbo yá kwe gatho ya
meximhai,
nupya ma da nheki ri kwe n'ehe.
Xi zo ar pa gi hñö'spa majöni
nuya xi du,
ne gi hwata nu'u togo hwata ar
ximhai.
Ha nuya ri m'ehni, ya gamfi ne
gatho nuya ri 'bego tsup'a ri
thuhu,
nuya döta, nuya t'ulo,
ma gi umba yá nthöhö.

¹⁹M'efa bi xo ár nijö Jö mhets'i,
ne bi nheki mi 'buhnu mbo ar
'bezankohi. Mi yotnu ya hwei, mi
nheki ya ñheti, ya ñuni, xa bi da
nzeye ya ndo, ne bi nja n'ar nhwöni.

Ar 'behñö ne ar zothé

12 M'efa bi nheki mhets'i n'ar
döta nt'udi. Da handa n'ar
'behñö mi he ar hyadi, mi to har
zönö, ne mi hu'sa n'ar ntsant'i mi
huxa 'ret'amayoho ya tso.

²Mi dathi ne xa mi mafi nts'edi
mi tho ya ugi, ngetho ma nda m'u
ár bötsi.

³Bi nheki man'ar nt'udi mhets'i.
Nupya da handa mi 'bahnu n'ar
thenga zothé mi tu yoto yá ñö,
'ret'a yá ndöni, ne mi hu'sa n'ar
ntsant'i n'a ngu n'a yá ñö.

⁴Ne nunár mazü bi gut'a n'a
hñu xeni gatho ya tso mhets'i, ne
ba engwa har hai. Ne bi m'a bi

ñhandwi ar 'behñö mi dathi, mi ne
nda zapa ár bötsi nú'mu nda m'ui.

⁵Nunar 'behñönu bi m'u ár bötsi
mar ts'unt'u, ma da ndö xoge har
ximhai di hö n'ar t'obojö. Ne bi
thömba ár bötsi da hñuxkwi Jö hár
thuxandö.

⁶Ha nunar 'behñö bi ma ba
ñ'önga ha ya ot'at'ohö habu xki
hyokwabi Jö, ne nda t'ini hñu njeje
made.

⁷M'efa ba njanu n'ar tuhni
mhets'i. Ar ndö'exe Mige ne yá
exe mi ntunkwi ar zothé, mi faxa
yá exe n'ehe.

⁸Ar zothé ne yá exe hinté bi
za te bi me'u, ne himbi nthegi nda
m'uhnu mhets'i.

⁹Bi t'em'u ar zothé, getnu ar
k'eñö mi 'bu mam'et'o, ne ár thuhu
ar ts'ondöhi ne ar ts'oxedi, ka ya
meximhai. Nunü ne yá ts'o'exe ba
t'enga injawa har ximhai.

¹⁰N'a nda ota n'ar mhönu mhets'i
mi enö:

—Nupya hö, ma da nheki ár
mpohö, ár ts'edi ne ár ts'ut'wi ma
tsi Dadahu. Ne xi datwa ár nsu ár
Kristo da ndö, ngetho xi t'enga nö'o
togo mi hoxa ma kuhü parxui hár
nthandi Jö.

¹¹Ha nuya ku xi döhmö ar
ts'ondöhi ngetho xi jamfibi ár ji
ar tsi Ntxönandöni, ne xi datwa
majöni ár mhö Jö, xki 'yent'a yá te
nda tho'u.

¹²Jange njohyahu mhets'i ne
gatho ya mengunu. Ha hwëkate
nu'ahu gi 'buhu har ximhai ne har
dehe, ngetho ar ts'ondöhi xpa köp'u
xa tsu ar kwe, ngetho pödi tx'uda
ya pa pongwabi.

¹³Nú'mu mba t'enga mhets'i ba 'behna har ximhai nunar zothenu, bi nkuhwi ar 'behño xki m'u ár tsi ts'unt'u.

¹⁴Ha nunar 'behño bi t'umba nuya yoho yá hwa ar döta nxuni, nda nsani nda zop'u ar zothe. Ne nda m'u har ot'at'ohö habu xi hyokwa Jö nda t'ini hñunjeje made.

¹⁵Ha nunar zothe bi tso hár ne ra nzeje ar dehe ngu n'ar döthe, ne bi 'yemba mote ar 'behño nda duxhmö.

¹⁶Ha nunar hai bi maxa ar 'behño, ngetho bi dut'a gatho ar döthe xki zo ar zothe.

¹⁷Nunar zothe xa bi utsa ar 'behño, ne bi ma ba ntunkwi yá 'beto nu'u otwabi nö'ö xi 'bepa Jö, ne damajöni ñ'emüibi ar tsi Hmu Hesukristo.

Yoho ya ts'ozu'we

13 Ndi 'ba har ñonthé, n'a nda handatho ba pöxa har ñhonthé n'ar ts'ozu'we mi tu yoto yá ñö, 'ret'a yá ndöni, ne ha n'a ngu n'a yá ndöni mi hu'sa n'ar ntsant'i. Ne ha n'a ngu n'a yá ñö mi huxa n'ar thuhu mi tsanga Jö.

²Nunar zu'we da handi mi ñhehwi n'ar döta mangamixi. Nuyá wa mar nxaki yá xi ne yá xa, ngu n'ar döta zu'we ár thuhu ar oso. Nu ár ne mi ñhehwi ár ne n'ar 'muhi. Ar zothe bi umba ár ts'edi, ne bi 'ñexa hár thuxandö nda ndöwi.

³Ne da handa n'a nuyá ñö xki ts'eni 'butho nda du, ha bi k'ont'a ar ndöte ne bi dits'i. Gatho nuya jö'i bi hyandi, xa bi 'yotho ne bi deni.

⁴Bi ndöñ'u ar zothe togo xki umba ar ts'edi ar ts'ozu'we. Hinge honse bi ndönga ar zothe, bi ndönga ar ts'ozu'we n'ehe, ne bi 'ñeñ'u:

—Hinjö'o man'a ngu ar ts'ozu'we, ne hinjö'o togo da ntöxkwi.

⁵Ar ts'ozu'we bi t'umba ar seki n'ehe nda ñ'exase ne nda ñöman'übi Jö. Nunar ts'edinu ma da göxa xta zonga hñu njeje made.

⁶Ne bi zanga Jö, bi zamba ár thuhu, bi zamba ár nijö habu 'bu'ö, ne bi zanga gatho nu'u bi 'bu mhets'i.

⁷Bi t'umba ar seki nda ntunkwi ya gamfi ne nda ntöte'ö. Bi t'umba ar seki n'ehe nda ndö ha gatho ya m'ui, ya hnini, ya hñö ne ya hai.

⁸Bi ndönga ar ts'ozu'we gatho nu'u ya jö'i himi huxa yá thuhu har he'mi nonga ar te, ár meti ar tsi Ntxöndöni, xki thuts'i nda tho nú'mu hinxki thoktho ar ximhai ne ar mhets'i.

⁹Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa nö'ö di mö.

¹⁰Nu'u togo kote, ma da jot'u n'ehe. Ha nu'u togo ju ar ndojwai hote, ma da tho ndojwaitho n'ehe. Ka nhekiwa yá ts'eti ne yá ñ'emui ya gamfi.

¹¹M'efa da handa man'ar ts'ozu'we bi bönga har hai, mi tu yoho yá ndöni ngu n'ar deti, ne mi ñö ngu n'ar zothe.

¹²Ne jümpa ár ts'edi ar m'et'o ts'ozu'we hár hmi'ö, ne japa gatho ya meximhai da ndönga nor 'bet'o ts'ozu'we bi dixa ár nts'eni 'butho nda du.

¹³Ot'a ya döta nt'udi, japa da hyo har hai ya tsibi di 'ñe mhets'i ha yá hmi ya jö'i.

¹⁴Ne ka gatho ya meximhai, ot'a nuya nt'udi xi t'umba ar seki da uta ya jö'i hár hmi nö'ö man'ar ts'ozu'we. Bi 'bepa ya jö'i nda

hyokwa n'ar do ñhēhwi ár 'bái
nunar ts'ozu'we mi 'bũtho nda du
ne bi nte, ne nda 'ñexa ngu yá jö
emp'ö.

¹⁵Bi t'umba ar seki nda japi nda
joxa ár hñö ne nda ñö nunar donu
ñhēhwi ár 'bái ar ts'ozu'we, ne nda
japi nda tho gatho nu'u togo hinge
nda ndöni.

¹⁶Ne mi japa gatho nda thutwa
nö'ö ngu ar nthixt'i ha yá ñ'ei wa
ha yá dē, nuya t'ũlo bötsi, ya döta,
nuya pe'sa yá ñho, nuya hyoya,
nuya m'ego ne nuya hingi m'ego.

¹⁷Hinto da tsä da ntai wa da mpa
nu'mu hindi pe'spa nö'ö ngu ar
nthixt'i, wa ár thuhu wa ár m'ede
ár thuhu.

¹⁸Ka mahyoniwa ar mfödi da
m'etwa ár m'ede ar ts'ozu'we,
ngetho nu ár m'ede'ö, ár m'ede n'ar
ñ'ohö. Gehnu ar m'ede: 'ratonthebe
ma hñun'ate ne 'rato.

**Ar thuhu bi ntu nu'u n'anthebe
yon'atemagoho ya 'ret'anthebe**

14 M'efa da handa ar tsi
Ntxöndöni mi 'bahnu
har t'ohö Nsion. Ne mi 'bahwi
n'anthebe ma yon'atemagoho
ya 'ret'anthebe nuya mi pe'spa ár
thuhu'ö ne ár thuhu ár Dada xki
t'ot'a ha yá dēyu.

²Ne da ö n'ar mhö ndi 'ñe mhets'i,
xa mi nts'edi ngu ár ñheti nzeze ya
dehe, ne ngu ár ngani n'ar ñuni. Ha
nunar mhönu da öde mi ñhēhwi ár
m'ei ya me'mda.

³Ne mi tu'u n'ar 'ra'yo thuhu hár
nthandi ar thuxandö, mi ñhandwi
nuya goho ya zu'we mi te, ne ya tsi
dönzia. Ne nunar thuhunu hinto mi
tsä nda bödi, hönse nu'u n'anthebe

ne yon'atemagoho ya 'ret'anthebe
xpa ts'inga har ximhai.

⁴Gehyu nu'u hinxi nts'oka ñ'owi
ya 'bēhñö, ngetho hinto xi m'engwi.
Ne teñ'u ar tsi Ntxöndöni habu
gatho di ma. Gehyu ngu ar 'bet'o
sofo xi ts'inga har ximhai, yá meti
Jö ne yá meti ar tsi Ntxöndöni.

⁵Ne hinte bi thimba n'ar
nhemhñö xki bonga ha yá ne, gehyu
xint'axi 'bahnu hár thuxandö Jö.

Ar mhö bi mönga nu'u hñu ya enxē

⁶M'efa da handa man'ar enxē bi
nsanga mateda mhets'i. Mi mönga
ar hoga mhö hiñham'u da göts'i, ne
xipabi gatho ya meximhai, ya hnini,
ya m'ui, ya hñö ne ya hai.

⁷Mi ma nts'edi mi enö:
—Tsuhi Jö ne nsundahu, ngetho
xi zo ar pa da thö'spa majöni ya
jö'i. Ne ndöñhunu ngetho bi hyoka
mhets'i, ar ximhai, ar ñhönthe ne
gatho ya pothe.

⁸Mi wa'ö, man'ar enxē bi ñö
nts'edi n'ehe, ne bi 'ñenö:

—Xi nhwata ar döta hnini
Mbabilonia, mi japa nu ma'ra yá
mihnniwi nda zipa ár kwe Jö ngu
xi zi'ö, ngetho xi nts'okte n'ehe.

⁹Ar hñu enxē bi ñö nts'edi, ne bi
'ñenö:

—Nu'u togo da ndönga ar ts'ozu'we
wa ar do di hñöts'i, wa xi hñömba ár
nthixt'i hár 'ye wa hár dē,

¹⁰xa ma da zipa ár kwe Jö, ngu
n'ar t'eni da sit'a ya ixkat'afi ne da
'baxki. Ma da t'ent'a har tsibi zo ku
ya k'axt'ado xa xi mpa, habu ma da
tho ya ugi hár nthandi ya gamfi ne
ar tsi Ntxöndöni.

¹¹Ne ar 'bifi habu bi tho ya ugi
funga hiñham'u da göts'i. Hiñ'otho

yá tsaya 'bu mpa ne 'bu nxui, gatho nu'u togo da ndõnga ar ts'ozu'we ne ar do di hñõts'i, ne nu'u togo da hñõmba ngu ar nthixt'i ár thuhu.

¹²Ka nhekiwa yá ts'eti ya gamfi, nu'u togo ot'a nõ'õ xi 'bepa Jö ne ñ'emui ar tsi Hmu Hesukristo.

¹³Da o n'ar mhö ba e mhets'i, ne bi 'ñengagi:

—'Yot'a njawa: Nzátho gatho nu'u togo da du di njap'u xi ñ'emui ar tsi Hmu. Hö, njawa enga ár Hñö Jö, ma da göxa yá 'befi, ha nuyá nthöhö ma da mewitho.

Ma da njo ar sofo har ximhai

¹⁴M'efa da handa n'ar t'axgui, ne ka mi huxnu n'a ndi hñõxa Nö'õ Togo ba e bi Njö'i. Mi hu'sa n'ar fuindö xi thoka ar k'axt'abojö, ne mi hö hár 'ye n'ar t'exu xa mi heki.

¹⁵Nep'u da handa man'ar enxë xa mi nõ nts'edi ba ponga hár ngu Jö, ne bi 'ñemba nõ'õ togo mi huxa har gui:

—Ju ri t'exu ne xa ar t'ei, ngetho xi zo ar sofo, ne xi ñõxa ar t'ei.

¹⁶Ne nõ'õ togo mi huxa har gui, bi gu ár t'exu, ne bi xa xoge ar ximhai ngu nsa n'ar wöt'ei.

¹⁷Ba ponga man'ar enxë hár ngu Jö, ne mi hö hár 'ye n'ehe n'ar t'exu xa mi heki.

¹⁸Bi bõnga man'ar enxë har m'oxm'oñho togo enga ar tsibi, ne bi mat'a nts'edi nõ'õ togo mi hö ar t'exu xa mi heki, ne bi 'ñembabi:

—Ju ri t'exu ne fekwa yá 'ye ya 'bai'obxi, ngetho xi dö.

¹⁹Nunar enxë bi 'yenga ár t'exu har hai, ne bi meka gatho ya obxi, nep'u bi 'yut'a har nthë'ma'obxi. Njap'u ma da njapa ya jö'i xta zupa ár kwe Jö.

²⁰Nunar nthë'ma'obxi mi 'bu nthi ar hnini, ne mi nthë'mi bi bõnga ar ji xa mi nzeýe, ne mi tsonga ha yá ne ya fani, ne bi ñ'ini bi zõnga ár yap'u ngu yoto mpa da ñ'o n'ar jö'i.

Ya enxë ba hö nu'u yoto ya ngöxa ugi

15 M'efa da handa man'a ar döta nt'udi bi nhekinu mhets'i, xa da 'yotho. Da handa yoto ya enxë mi hö ya 'befa ugi, gehyu ma da thi'spa ár kwe Jö.

²Da handnu n'ar ñhõthe n'ehe, ngu ar doxito mi nthöskwi ya tsibi. Ne mi tohnu nu'u togo xki dö ar ts'ozu'we ne ar 'baido ndi hñõts'i, himbi ñhegi nda thu'spabi ár nthixt'i, wa ár m'ede ár thuhu. Mi 'bahnuyu mi hömpa yá 'bida Jö.

³Ne mi tu'u ar thuhu mi tu ar Moise ár 'bego Jö, ne mi tutwa ár thuhu ar tsi Ntxönandöni, mi eñu njawa:

Ma tsi Hmu'ihe, gar Jö hinte ár ñhembi'i, xa döta ne nsunda gatho nõ'õ gi pefi.

Xiñho ne majöni nuya ri 'ñu.

Gár Ndö gatho ya hnini har ximhai.

⁴Ma tsi Hmu'ihe, gatho ya jö'i da zu'a'i.

Da e da ndömp'a ri thuhu gatho ya hai, ngetho hõnse'i xint'axi'i, ne nuya payu xi nheki ri ts'ut'wi.

⁵M'efa da handnu mhets'i bi xo habu xa mar nsunda mi 'bu mbo hár ngu Jö, habu jwata ya nxindo xi t'ot'a yá 'bepate Jö.

⁶Ka bi bonu nuya yoto ya enxë mi hö nuya yoto ya mfe'i, mi he 'ra ya

t'axdutu xa mi hwexki, ne xki döt'a yá tiñö n'ar k'axt'abojö böt'i.

⁷N'a nuya goho ya zu'we mi te, bi umba 'ra n'ar k'axt'abojö nt'eni nuya yoto ya enxë mi 'buhnu. Nuya nt'enyi mi po ár kwe Jö nö'ö hiñham'u da göxa ár m'ui.

⁸Núnu hár ngu Jö xa mar nsunda, xa bi ñuxa ar 'bifi bi 'ñu ár nsunda'ö ne ár ts'edi. Hinto mi tsá nda yutnu, m'et'o da göxa gatho ya mfei mi hö nuya yoto ya enxë.

Ya t'eni po ár kwe Jö

16 Da o n'ar mhö ndi 'ñe hár ngu Jö, ne bi 'ñemba nuya yoto ya enxë:

—Di ma ba 'bañöhu har ximhai ár kwe Jö po ha ri t'enihi.

²Bi ma ar 'bet'o enxë ba 'bañö ár t'eni har ximhai. Ne bi ñuxa ya ts'osösi xa mar ñ'u gatho nu'u ya jö'i bi hñömba ár nthixt'i ar ts'ozu'we, ne bi ndömba ar do ndi hñöts'i.

³Ar ñoho ar enxë bi 'bañö ár t'eni har ñhonthë, ne xöge bi nji ngu ár ji n'ar jö'i xi tho, ne gatho nu'u mi kunu bi du'u.

⁴Ar hñu enxë bi 'bañö ár t'eni ha ya döthe ne ya pothe, ne gatho yá dehe bi nji n'ehe.

⁵Ne da öde bi 'ñenga nunar enxë mi su ya dehe:

—Nu'ge ma tsi Hmu'i gi 'bui ne ngi 'bui, xint'axi'i, xka umba n'a ngu n'a nö'ö di 'ñepi, ne xka 'yot'a n'ar hoga ts'ut'wi.

⁶Xka umba ar ji da zi nu'u togo bi nö'mba ár ji ya gamfi ne nuya ri m'ehni. Gehnu ndi 'ñepabi'u.

⁷Ne da o n'ar mhö mi ponga har m'oxm'oñho mi enö:

—Ma tsi Hmu'i gar Jö, hinte ar ñhembi'i gi 'yot'e. Nuna ri ts'ut'wi gehnu majöni ne xiñho.

⁸Ar goho enxë bi 'bañö har hyadi nö'ö mi po hár t'eni, ne ar hyadi bi t'umba ar seki nda tsöt'a ya jö'i.

⁹Nunar pahyadi bi tsöt'a ya jö'i. Mödi njap'u, nuyu himbi 'yot'wa yá ntso'mi nda nsunda Jö. Nö'ö bi 'yot'u, bi zamba ár thuhu Jö togo pèhna nuya ugiyu.

¹⁰Ar kut'a enxë bi 'bañö ár t'eni hár thuxandö ar ts'ozu'we, ne bi tsouxui gatho ár ndö. Nuya jö'i mi tsase yá jöhne mi tho ar ugi.

¹¹Bi zambabi'u ár thuhu Jö bi 'bu mhets'i, ngetho xa mi tho ar ugi mar ñ'u yá nts'eni, ne himbi 'yot'wa yá ntso'mi.

¹²Ar 'rato enxë ba 'bañö ár t'eni har döthe Eufate, ne bi xa ar dehe bi paxt'wa ár 'ñu ya ndö me mahyats'i.

¹³Ne da handa hñu ya ts'ondöhi ngu ya döta zomfo, bi bonga n'a hár ne ar zothe, man'a hár ne ar ts'ozu'we, man'a hár ne ar kate m'ehni.

¹⁴Gehyu ya ts'ondöhi ot'a ya nt'udi ha yá nthandi ya ndö 'bu har ximhai, ne da musyu di ñ'owi gatho yá ndogu, da ñhoki da ntuhna ar pa xi hñuxa Jö, togo hinto da ñhuxkwi ár ts'edi.

¹⁵Ar tsi Hmu bi 'ñenö:

—Ma ga ëka ngu n'ar bë tsö 'bu nxui. Xa ma da njohya togo xka tsöho ga tini di nuhu ne di he yá dutu, njap'u hinda 'be ár tsä.

¹⁶Nuya ts'ondöhi ba e gatho ya ndö 'bu hár nxidi ar ximhai, ne bi munsa har xeni ár thuhu N'armagedon har hñö ebreo.

¹⁷Ar yoto enx̄e bi 'bañō ár t'eni har ndōhi, ne da o n'ar mhō ndi 'ñe har thuxandō 'bū har nijō mhets'i, ne mi enō:

—Bi wapyá xoge.

¹⁸N'a bi nhékitho bi nja ya hwei, ya ñheti, ya ñuni, ne bi nhwōnga ar hai. Nunar nhwōninu xa mar nts'edi, ar meximhai hiñham'u xki hyanda man'a di njap'u ár nts'edi.

¹⁹Ne nunar dōngahnini bi hege hñu xeni, nu ma'ra ya hnini ja har ximhai bi yot'u xoge. Ha nunar hnini Mbabilonia bi benga Jō da thi'snu ár kwe.

²⁰Nuya xeni hai mi k'ōxa har dehe bi yui, ha nuya t'ohō bi m'etho.

²¹Ba hō mhets'i ya ndo ne bi zu ya jō'i, mi tsu ngu madenthebe hwada ár ñhu. Ha nuya jō'i bi zamba ár thuhu Jō mi tho'u nunar mfei bi zu'u, ngetho xa mar nts'edi.

Nunar ts'o'behñō bi t'umba ar mfei hiñham'u da göts'i

17 M'efa ba e n'a nuya yoto enx̄e mi hō ya t'eni, bi zokagi ne bi 'ñengagi:

—Ba e injawa ne ga ut'a ar njut'i xi thu'spabi ar ts'o'behñō huxa ha nzeze ya dehe.

²Nunar 'behñōnu xi m'engwi ya ndō 'bū har ximhai, ne gatho ya jō'i xi 'be yá mfeni 'butho xi nti ot'wi ya ts'oki.

³Ár Hñō Jō xki zinga ha ma te, ha nunar enx̄e bi zixkagi ha ya ot'at'ohō, ne ka da handnu n'ar 'behñō mi 'buhnu mi ntō n'ar thengats'ozu'we. Nunū mi tu yoto yá ñō, 'ret'a yá ndōni, ne xa mi ñuxa ya thuhu mi tsanga Jō.

⁴Nunar 'behñōnu mi he n'ar he mar nk'ants'i ne mar nthents'i, ne mi hō ya k'axt'abojō, ya nzathodo ne ma'ra ngu ya t'axdo xi mhōdi. Mi hō hár 'ye n'ar k'axt'abojō t'eni mi ñuxa nō'ō hingi ho, ne nō'ō xi nts'otho 'bengwi ya jō'i.

⁵Ne mi huxa hár dē n'ar thuhu hingi fōdi te me'ō, enō njawa: Ar dōta Mbabilonia, ár nōnō ya ts'o'behñō ne gatho nō'ō hingi ho jawa har ximhai.

⁶Da handa nunar 'behñō xa xki nti, xki zipa yá ji ya gamfi ne nu'u bi unga yá te mi tenga ar tsi Hmu Hesukristo. Núm'u nda handi, xa da 'yotho.

⁷Ne nunar enx̄e bi 'ñengagi:

—Yo'ō gi 'yotho. Nuga ma ga xi'a'i tema di bonga nunar 'behñō ne ar ts'ozu'we tu yoto yá ñō ne 'ret'a yá ndōni muts'i.

⁸Nunar ts'ozu'we xka hyandi mi 'bui, nep'u bi njo'o, tx'utho 'bedi da bonga har nzonganzafi, ne da t'et'a har tsibi. Gatho nuya meximhai himi huxa yá thuhu har he'mi nōnga ar te, xki thahna nú'mu hinxki thokta ar ximhai, ma da 'yotho xta hyanda nunar ts'ozu'we mi 'bui, nep'u bi njo'o, ne da m'u man'agi.

⁹Ja mahyoniwa ar mfōdi: Nuya yoto yá ñō, gehyu yoto ya t'ohō habu huxa nunar 'behñōnu.

¹⁰Ne da 'ñenō n'ehe, gehyu yoto ya ndō. Kut'a xi m'edi, n'a pe'sta ár ts'edi, ne 'bēta man'a da ehe. Ha nu xta ehe, hinda ma da m'ui yapa da ndō.

¹¹Nunar ts'ozu'we mi 'bui nep'u bi njo'o, gehnu ár hñōto ndō, n'a nuya yoto, ne di ma har tsibi.

¹²Ha nuya 'ret'a ya ndöni xka hyandi, gehyü 'ret'a ya ndö hinxi hñönda yá ts'edi, ne 'ra ma da hñönga yá ndö 'ra ya tsi patho mahyegiwi ar ts'ozu'we.

¹³Gatho 'ret'a pe'sa n'adar mfeni, ne ma da 'yent'a yá ndö ne yá ts'ut'wi da mepa ar ts'ozu'we.

¹⁴Gathoyü ma da ntunkwi ar tsi Ntxönanöni, ne ar tsi Ndöni ma da ntöte, ngetho go gehnü ár Hmu gatho ya hmu, ne ár Ndö gatho ya ndö. Ne gatho nu'u togo 'buhwi, xi ts'ohni, xi thahni ne ot'a nö'ö nsipabi.

¹⁵Ne bi 'ñengagi nunar enxë n'ehe:

—Nuya dehe xka hyandi habü huxa ar ts'o'behñö, gehyü ya hnini, ya m'ui, ya hai ne ya hñö.

¹⁶Ne nuyá 'ret'a ndöni ar ts'ozu'we xka hyandi, ma da utsa ar ts'o'behñö, ma da hñömba gatho yá ñho, ne ma da zo nthemfotho. Ma da zapa yá ngo ne ma da tsöt'a har tsibi.

¹⁷Ngetho Jö xi hñu'spa ha yá müi da 'yot'a nö'ö nel'ö. Jange bi me'sa n'adar mfeni da 'yent'a yá ndö ha yá 'ye ar ts'ozu'we, ne njap'u da wadi da tho gatho nö'ö xi mönga Jö.

¹⁸Ha nunar 'behñö xka hyandi, gehnü ar döta hnini di ndö gatho ya ndö 'bü har ximhai.

Ar döta hnini Mbabilonia bi nhwati

18 M'efa mi tho gathoyü, da handa man'ar enxë ba kö mhets'i xa mi pe'sa ár ts'edi, ne gatho ar ximhai bi ñuxa ár hyats'i xa már nsunda.

²Xa bi mafi nts'edi ne bi 'ñenö:

—Bi nhwata ar döta hnini Mbabilonia. Hönse 'buhnü ya

ts'ondöhi, ne xi 'yot'a yá ngu ya hñö xints'otho, ne ka haxhny ya ts'ots'int'sü hinto ne da hyandi.

³Ngetho ya hnini 'bü har ximhai xi 'yot'wi ya ts'oki, xi zipa ár kwe Jö. Ne gatho ya ndö 'bü har ximhai xi m'engwi, ha nuya ma 'bü har ximhai xi xu yá m'ets'i mi papa ya ñho nunar hnininü.

⁴Ne da o man'ar mhö ndi 'ñe mhets'i, bi 'ñengagi:

—Nu'ahü ma bötsi'ihü, poñhu ha nunar hnininü, yo ma gi mfaxkwi yá ts'oki ne da zu'ahü yá ugi xi t'ekwabinü.

⁵Ngetho yá ts'oki xi zonga ár ñhets'i mhets'i, ne Jö xi beni da umba ar mfeí.

⁶Ko'spabihü te xi ja'ahü nunar hnininü, ne ko'spabihü yo'gi nö'ö tema xi 'yot'ö. Ngu nunar t'eni xi tsit'ahü, ko'spabihü yo'gi.

⁷Ngu xi 'ñexa ár nsu ne xi njohya, njap'utho umfü ar ugi ne ar ts'oni. Ngetho xi 'ñense: Nuga di huxa ngu n'ar ndö; hindi 'ranxu, ne hinga ma ga nzoni.

⁸Jange n'apatho ma da epabi ar ugi, ar thuhu, ar ts'oni, ar ndöte, nep'u ma da tsöt'a har tsibi, ngetho xa pe'sa ár ts'edi Jö ar Hmu togo xi hñö'spa majöni.

⁹Ne gatho nu'u ya ndö 'bü har ximhai xki m'engwi ne xki njohyawí, xa ma da zont'i nú'mü xta hyandwa ár 'bifi di pöxa xta tsöt'i.

¹⁰Ma da m'ata yap'u ngetho di ntsu, ne ma da 'ñeñ'u:

—Hwëkate'i tsi döta hnini Mbabilonia xi nze'i. Dama bi t'a'a ri mfeí.

¹¹Ha nuya ma 'bü har ximhai, zont'i ne tupyá müi, ngetho hinjo'o togo da damba nuya te pa'u.

¹²Nuya pa ya k'axt'abojö, ya t'axbojö, ya nzathodo, nuya ngu ya t'axdo xi mhödi, ya hoga dutu nzatho, ya hwexka dutu, ya dutu nk'ants'i ne nthents'i, ya za pe'sa ar hogañuni, nuya thoki xi thökwa yá ts'i ya döta zu'we, nuya nju ya nzathoza xi nthoki, nu'u nju ya thengabojö xi nthoki, ya bojötho, ne ya do hwexki.

¹³Mi höx'u gatho ya doni ne ya njots'i mi yuni xi nkuhi, ar githni, ne ar hogañuni ár thuhu ar mira, ar ixkat'afi, ar nziki, ar hoga junt'ei, ar t'ei, ya meti, ya deti, ya fani, ya ntönza, ya 'bego, ne yá pa ya jö'i.

¹⁴Ne ma da t'emba nunar hniniyu: —Hiñ'otho yá ñho ya 'baiza ngi tsi. Xi k'at'a nuya xa ngi tsamankuhi ne ngi exa ri nsu ngi tsi, hingi timpya.

¹⁵Nu'u mi papa gathoyu, ne njap'u xki me'sa yá ñho, ma da m'a yap'u di tsu ár mfei bi züdi, xa di tu yá mui ne di zont'i.

¹⁶Ne di eñ'u:

—Hwëkate nunar döta hnini mi ñhoki mi he ya hoga dutu nzatho xi nk'ants'i ne xi nthents'i, ne mi ñhoki mi hö ya k'axt'abojö, ya nzatho do, ne ngu ya t'axdo mar mhödi.

¹⁷N'apatho bi göxa nzeda ya ñho.

Gatho nuya e ya döta motsa, yá maxte, ne nu'u 'yo har dehe ne gatho nu'u mpehnu bi m'ata yap'u.

¹⁸Nu mi hyanda ar 'bifi mi pots'e, bi ma'u ne mi eñ'u:

—Hiñ'otho man'ar hnini ngunu.

¹⁹Bi 'yuxya fonthai ha yá nö mi tho ar dumui, ne xa mi mar ts'oni mi eñ'u:

—Hwëkate nunar tsi döta hnini. Ngetho nuyá ñho xki japi nda boxa

mañö gatho nu'u togo pe'sa yá motsa har dehe, ha nupya n'apatho xi nhwati.

²⁰Njohyahunu mhets'i gamfihu, nu'ahu gár mpotehu ne nu'ahu gár m'ehni'ihu Jö. Ngetho Jö xi hñö'spa majöni gatho nö'ö xi ja'ahu.

²¹M'efa da handa man'ar enxé xa mi pe'sa ár ts'edi, bi gu n'ar döta do ngu n'ar juni, bi 'yent'a har ñhonthe ne bi 'ñenö:

—Ma da njapabinu ar döta hnini Mbabilonia, ne hinda ma da thini.

²²Hinda ma da t'ohnu togo da mpe'mda, hinda t'ö nu'u togo ja te zunt'i, ne nu'u togo huxt'a ya thuza ne ya k'axt'athuxi. Hinda ma da thinga n'a togo di hoka n'ar nzatho 'befi, hinda ma da t'ö ár ngani n'ar juni.

²³Hinda ma da nhekinu n'ar ñot'i, hinda ma da t'ö n'ar ngo nthöti. Nuyá ma, gehyu mi dötahmö 'bu har ximhai, ne nuyá nt'eteyu, bi hyat'a gatho ya hai.

²⁴Ha nunar hniniyu, ja bi thinu yá ji yá m'ehni Jö, ya gamfi ne gatho nu'u xi tho har ximhai.

Ar ndönga Jö núnu mhets'i

19 M'efa da o ra nzeye togo mi ñönu mhets'i, ne mi eñ'u:

Dár nsunda Jö ma tsi Hmuhu.

Gor meti'ö ar mpoho, ar nsunda, ne ar ts'edi.

²Ngetho nö'ö ot'a ar hoga ts'ut'wi ne majöni.

Gehnu xi umba ár mfei ar ts'o'behñö

togo xi ts'ot'a ar ximhai to gatho 'bengwi,

ne xi got'wabi ár ji yá 'bego xi hyo nunar 'behñönu.

³Man'agi bi 'ñeñ'u:

—Dá nsunda Jö, ngetho nunár 'bifi tsöt'i, hiñham'u da göts'i pots'e.

⁴Nuya n'atamagoho ya tsi dönzia ne nuya goho ya zu'we mi te, bi ndandihmō ne bi ñ'ani bi me yá hmi har hai. Ne bi nsunda Jö huxa har thuxandö, mi eñ'u:

—Dá njap'u, dá nsunda Jö.

⁵Bi bonga n'ar mhö har thuxandö mi enö njawa:

Ndöñhu Jö ma tsi Hmuhu,
gatho yá 'bego'ihu,
ya t'ulo ne ya döta,
togo gi tsufu Jö.

⁶Ne da o 'ra ya mhö ngu ra nzeye ya jö'i, ngu ár ñheti ya nzöthe, ngu ya ñuni, ne mi enö:

Dá nsunda Jö, ngetho Jö ma
tsi Hmuhu hinjo'o togo da
hñuxkwi, go ar ndö'ö.

⁷Ma ga njohyahu, hö xa ga
njohyahu, ne ga umfu ar
nsunda,
ngetho xi dat'a ár nthöti ar tsi
Ntxönandöni,
ne nunár 'behñö xi ñhoki.

⁸Ne xi t'umba ar sēki da hye
ya hoga dutu xint'axi ne xi
nhwexki.

Ngetho nunar hoga dutu, gehnu
nuyá hoga 'befi xi 'yot'a ya gamfi.

Ár ngo ar tsi Ntxönandöni

⁹M'efa bi 'ñenga ar enxē:

—'Yot'a nuya mhöyū: Nzatho
nu'u togo xi ts'ohna hár ngo ar tsi
Ntxönandöni.

Ne bi 'ñengagi:

—Nuya mhöyū gehyū majöni yá
mhö Jö.

¹⁰Nuga da ndandihmō hár wa nga
ndöni. Ha nö'ö bi 'ñengagi:

—Hyandi xiñho nö'ö gi pefi, yo gi
jap'u. Nuga dar 'begotho ngu'i, ne
nu'u ri ku togo damajöni xi jamfi ar
tsi Hmu Hesukristo. Ndönga Jö.

Ngetho nu'u togo damajöni
togo ar tsi Hmu Hesukristo, gehyū
hömpa ár Hñö Jö mömba ár mhö.

Ar toge ntö ar t'axfani

¹¹Nep'u da nu mi xo mhets'i, ne
da handa n'ar t'axfani. Nu ár toge
mar thuhu Majöni ne ot'a nö'ö te
mö, ne hö ar hoga ts'ut'wi höxa
majöni ne ntuhni.

¹²Nuyá da ar toge mi ñhehwi
ya faspī. Mi huxa hár ñö nzeye ya
fuiñdö, ne xki t'otnu n'ar thuhu
hinto man'a mi pödi tema mi mö,
honsenu mi pödi.

¹³Mi he n'ar dutu xa xki m'ahna
ya ji, ha nu ár thuhu gehnu: ÁR
MHÖ JÖ.

¹⁴Ha nuya ndogu me mhets'i mi he
ya hoga dutu xint'axi, ne mi 'befa'u
mi teni mi ntö ya t'axfani n'ehe.

¹⁵Hár ne ar toge 'bet'o, ponga n'ar
ndojwai hente nuya yoho yá ñöni,
da su'sa ya meximhai. Ne ma da
'yot'a ar ts'ut'wi di hö n'ar t'obojö.
Ne da ne'ma ya jö'i ngu nhe'ma ya
obxi the'mi, ne da di'spa ár kwē Jö
togo hinto tsā da ñhuxkwi.

¹⁶Hár he ne hár xinthe tu nunar
thuhunū: ÁR NDÖ YA NDÖ NE ÁR
HMU YA HMU.

¹⁷Nep'u da handa n'ar enxē mi
tö har hyadi, ne bi mafi nts'edi
bi 'ñemba gatho ya zu'we nsāga
madedā mhets'i:

—Ba ehū, kwathū har dango xi
'yek'ahu Jö.

¹⁸Tsafu yá ngo ya ndö, ya
ndöndogu ne ya jö'i tsēdi, yá ngo ya

fani ne yá toge, yá ngo tsant'ö ar jö'i, ya 'bego ne nuya hingya 'bego, ya t'ulo ne ya döta.

¹⁹Ne da handa ar ts'ozu'we ne gatho ya ndö 'bu har ximhai ne yá ndogu, xki mhunts'i nda ntunkwi ar toge nto ar t'axfani ne yá ndogu ñ'owi n'ehe.

²⁰Ar ts'ozu'we bi nju, ne bi nju ar kate m'ehni n'ehe, togo xki 'yot'a ya nt'udi bi hyat'a nu'u bi hñömba ár nthixt'i ar ts'ozu'we, ne bi ndönga ar do ndi hñöts'i. Gatho yohoyu bi nju bi t'et'a tetho ha n'ar tsibi ngu n'ar ñhontho, habu zo ku ya k'axt'ado xa xi mpa.

²¹Ha nu ma'ra bi hyo ar ndojwai mi ponga hár ne ar toge, ne gatho ya zu'we nsani bi niño bi zipa yá ngo'u.

'Ret'anthebe njeje

20 Nep'u da handa n'ar enxé ba kö mhets'i mi hömpa yá nsoki ar nzonganzafi, ne mi hö hár 'ye n'ar dönthi bojö.

²Bi gu ar zothe, ge'ö ar k'eñö mi 'bu mam'et'o, get'ö ar ts'ondöhi, ne bi xot'a 'ret'anthebe ya jeje.

³Ne bi 'yent'a har nzonganzafi, bi got'i xiñho, ne hinge nda hyegi nda ka ya meximhai. M'et'o da tho 'ret'anthebe njeje, ne da the ma'ra ya tsi pa.

⁴Nep'u da handa ya thuxandö, mi huxnu nu'u togo bi t'ets'i nda hñöxa majöni. Ne da handwa yá pa nu'u togo xki thekwa yá 'yuga, ngetho mi damajöni ar tsi Hmu Hesu ne ár mhö Jö. Gehyu hinxki ndönga ar ts'ozu'we, hinxki ndönga ar do ndi hñöts'i. Hinxi hñöñ'u ár nthixt'i ha yá dë wa ha yá 'ye. Ne bi

mengi bi nte'u, bi ndöwi ar tsi Hmu Hesukristo 'ret'anthebe njeje.

⁵Nuyu xi m'et'o xi mengi xi nte. Ha nu ma'ra xki du, m'et'o bi tho 'ret'anthebe njeje, ne ja bi mengi bi nte'u.

⁶Nzatho ne xint'axi yá m'ui nu'u togo xi t'umba ar seki da m'et'o da mengi da nte. Ar ñoho ndöte hinte da japabi'u. Nuyu ma da t'ets'i ngu yá möjö Jö ne ar tsi Hmu Hesukristo, ne da ndöwi 'ret'anthebe njeje.

⁷Nu xta wadi da tho 'ret'anthebe njeje, ar ts'ondöhi ma da sokwa ár fadi.

⁸Ne ma da boni da ka ya jö'i 'bu ha gatho ya hai hár nxidi ar ximhai, nu'u toxa ar tsi Hmu. Ma da munsa har döta tuhni, ne ár nzeje ya jö'i ñhehwi ar 'bomu 'bonga har ñönte.

⁹Habu gatho ba pöxa ya jö'i, ne bi hyextar ximhai, xa bi got'atho habu mi 'bu ya gamfi ne ar hmöka hnini. Jö ba pehna ar tsibi ba tä mhets'i, ne bi jö'sa xoge.

¹⁰Nunar ts'ondöhi mi ka ya jö'i, bi nju ne bi t'ent'a har ñhontho tsibi mi zo mi ku ya k'axt'ado, ka mi kunu ar ts'ozu'we ne ar hyate m'ehni. Ma da tho nunar uginu parxui ne hiñham'u da göts'i.

Ar thöxamajöni ot'a nö'ö huxa har t'axthuxandö

¹¹M'efa da handa n'ar döta t'axthuxandö, ne hár hmi nö'ö togo mi huxhnu bi m'eta ar ximhai ne ar mhets'i, himbi födi habuima.

¹²Ne da handa gatho nu'u togo xki du, ya döta ne ya t'ulo, mi 'ba'u hár nthandi Jö. Bi ntunga 'ra ya he'mi, ne man'ar he'mi bi ntungi, gehnu

habu huxa yá thuhu nu'u togo pe'sa ar te hiñham'u da göts'i. Nuya xki du bi thö'spa majöni, ne bi t'umbi nö'ö ndi 'ñepi, ngu mi huxa ha ya he'mi, ngetho njap'u xki 'yot'u.

¹³Ar döta ñhonthi bi da yá jö'i xki dunu, ar ndöte ne ar 'bexui bi da yá jö'i xki du n'ehe, ne bi thö'spa majöni n'a ngu n'a ngu xki 'yot'u.

¹⁴M'efa ar ndöte ne ar 'bexui bi t'ent'u har ñhonthi tsibi. Gehnu ar ñoho ndöte.

¹⁵Ha gatho nu'u togo himbi thini mi huxa yá thuhu har he'mi nonga ar te, bi t'ent'u har ñhonthi tsibi.

N'ar 'ra'yo mhets'i ne n'ar 'ra'yo ximhai

21 Nep'u da handa n'ar 'ra'yo mhets'i ne n'ar 'ra'yo ximhai, ngetho nunar 'bet'o mhets'i ne ar 'bet'o ximhai bi göts'i, ha nu ar ñhonthi bi m'etho.

²Nuga dar Xuwa, da handa ar jöpa hnini, nunar 'ra'yo Herusalen, ba kö'ma Jö mhets'i habu bi 'bu'ö, xa mi nzatho ngu n'ar 'behñö xi ñhoki da nthötwi ár döme.

³Ne da o n'ar mhö ndi 'ñe mhets'i mi enö:

—Hyandi, nupya ár nijö Jö 'buhwi ya meximhai, ne nö'ö ma da m'uhwi'u. Nuyu ma da m'ui ngu ár hnini, ne gese Jö ma da m'ui ngu ár Jö'u.

⁴Jö ma da dukwa gatho yá gida ha yá da'u. Hinda ma da nja ar ndöte, ar ts'oni, ar mhafi, ar ugi, ngetho nuya 'bet'o thogi xi m'edi.

⁵Ha nö'ö togo mi huxa har thuxandö bi 'ñenö:

—Hyandi, nuga di hoka ma'ra'yo gatho.

Ne bi 'ñengagi n'ehe:

—'Yot'i, ngetho nö'ö xta xi'a'i ma da njap'u ne majöni.

⁶Ne bi 'ñengagi man'agi:

—Xi tho gatho. Nuga go da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i. Nu'u togo tuthe, ma ga umtho ar dehe po har pothe unga ar te hiñham'u da göts'i.

⁷Nu'u togo da ntöte, ma ga hekwabi gatho nuya ñhoyu. Ma da nugagi ngu ár Jögi, ne ga nuga ngu ma bötsi.

⁸Ha nuya tsuzu, ya me'sku, ya ts'ojö'i, ya hyote, nuya 'bengwi ma'ra ya jö'i, ya 'ñete, nu'u togo ndönga yá tsita emp'ö, ne gatho nu'u mönga ya nhemñö, ma da t'et'a har ñhonthi tsibi zo ku ya k'axt'ado xa xi mpa. Gehnu ar ñoho ndöte.

Ar 'ra'yo hnini Herusalen

⁹N'a mba ep'utho bi zükagi n'a nuya yoto ya enxé mi hö yoto yá t'eni mi ñuxa ya ngöxa mfe'i. Da ñö'be ne bi 'ñengagi:

—Ba e injawa ne ga ut'a'i ár 'behñö xi wadi xi nthötwi ar tsi Ntxönandöni.

¹⁰Ár Hñö Jö xki zinga ha ma te, ha nunar enxé bi zixkagi ha n'ar döta t'ohö mar ñhets'i, ne bi utkagi ar döta jöpa hnini Herusalen ba kö'ma Jö mhets'i habu bi 'bu'ö.

¹¹Nunar hnini'ö xa mi hyats'i mi pe'spa ár nsunda Jö. Mi ñhehwi ngu n'ar hya'sdo xi mhödi, mi hya'stho ngu n'ar doxito.

¹²Mi jot'a n'ar döta jödo xa mar ñhets'i, ne mi tu 'ret'amayoho ya goxthi, ha n'a ngu n'a ya goxthi mi 'ba n'ar enxé. Ne xi t'otnu yá thuhu nu'u 'ret'amayoho yá t'u ar Hakob, habu xpa e yá m'ui ya me Israel.

¹³Hñu ya goxthi ñhanda mahyats'i, hñu ñhanda mahwifí, hñu ñhanda mampuni, ne hñu ñhanda mak'angi.

¹⁴Mi pe'sa nunar hnininu 'ret'amayoho ya mudido, ne n'a ngu n'a nuya doyu mi tu yá thuhu nuya 'ret'amayoho yá mpote ar tsi Ntxönandöni.

¹⁵Nunar enxé ndi ñö'be, mi hö n'ar k'axt'abojö t'o, ma nda 'yenga ar hnini, yá goxthi ne yá jödo.

¹⁶Nunar hnininu, 'ramangutho ár nxidi, ár ma ne ár ñhets'i. Ha nunar enxé bi gu ar t'o mi hö, ne bi 'yenga ar hnini. Ne núnár ma bi zu ngu madenthebe ya pa da ñ'o n'ar jö'i, njap'utho ár ñhets'i ne ár nxidi.

¹⁷Nuya jödo bi zu yon'atemahñu ñhuí ár mpidi. Nuya nt'enyü gehyü ar nt'eni pe'sa ya jö'i, ha nunar enxé bi dentho.

¹⁸Ar jödo ma ya hyasdo, ha nu ar hnini xki thoka ar hoga k'axt'abojö mi hwexki ngu n'ar hya'sa doxito.

¹⁹Nuya mudido mi kuxa hár wa ar jödo, xki thoki xki thuta tsant'ö ya nzathodo. Nu ar m'et'o mar hya'sdo, nu ár ñoho mar k'angdo, nu ár hñu gehnü n'ar do mi tu yá nhwexki, nu ár goho mar bothedo.

²⁰Nu ár kut'a nzathodo mi tu ya m'ets'i, nu ár 'rato mar thengado, nu ár yoto mar hya'sa k'axt'ado, nu ár hñöto mar k'ants'ado, nu ár guto mar k'axt'ado, nu ár 'ret'a mar hya'sa bothedo, nu ár 'ret'aman'a mar donthido, nu ár 'ret'amayoho mar hya'sa donthido.

²¹Nuyá goxthi mi 'ret'amayoho ngu ya t'axdo xi mhödi. N'a ngu n'a ar t'axdo mar goxthi. Ha nu ár 'ñu ar hnini xki thoka ar hoga

k'axt'abojö, mi hya'stho ngu n'ar doxito.

²²Núnü har jöpa hnini hinda handa xki juxa n'ar nijö, ngetho ka 'bühnü Jö ar tsi Hmu, hinjo'o togo da ñhuxkwi ár ts'edi, ne ar tsi Ntxönandöni, gehyü ngu ar nijö.

²³Hingi homba ár ñot'i ar hyadi ne ár ñot'i ar zönö, ngetho hexa ar hyats'i ár nsunda Jö, ne ar tsi Ntxönandöni gehnü 'yotwabi'ü.

²⁴Ne gatho ya jö'i di 'bü hár nxidi ar ximhai, ma da ñ'o har ñot'i'ö, ne gatho ya ndö ma da e da datwa yá nsu ne yá ñho.

²⁵Nuyá goxthi hinda ma da njot'a 'bü pa, ha nu ar xui hingi födi tengü'ö.

²⁶Gatho yá nsu ne yá ñho ya hnini ma da thöxhnyü.

²⁷Hinte ma nts'otho ma da yutnü, hinda yut'a n'a togo hingi ot'a xiñho wa di mönga ya nhemhñö; honse nu'u togo di huxa yá thuhu har he'mi nonga ar te, ár meti ar tsi Ntxönandöni.

22 Nep'u ar enxé bi utkagi n'ar döthe mi po ar dehe unga ar te, xa mar ñhats'i, mi hwexka ngu n'ar doxito. Nunar döthenü ponga hár thuxandö Jö ne ar tsi Ntxönandöni.

²Thota har dö'ñu mateda ar hnini, ne gatho yoho yá ñöni ar döthe 'ba ar 'baiza ungar te. Tat'a zönö unga te da ts'i, 'ret'amayoho ya sofo ar jeye, ha nuyá xi, othe gatho ya meximhai.

³Hinte janü nö'ö xi t'ent'i da ts'oni. Ha nu ár thuxandö Jö ne ar tsi Ntxönandöni ka 'bühnü, ne gatho yá 'bego pepabi,

⁴ma da tsä da ñhandwi, ne ár thuhu di tu ha yá dë'ü.

⁵Hinte janu ar xui. Nuya ma da m'u^hnu hinda hyonga ár hyats'i n'ar ñot'i, wa ár hyats'i ar hyadi, ngetho Jö ar tsi Hmu da yot'wabi'u. Ne da ndö'u, hiñham'u da göxa yá ndö'u.

'Bap'utho ar pa da e ar tsi Hmu

⁶Nep'u ar enxe bi 'ñengagi:

—Nuya mhöyü di xi'a'i ma da thogi ne majöni. Jö ar tsi Hmu togo umbabi te da mönga yá m'ehni, xpa pehna ár enxe da uta yá 'bego nö'ö ma da thogi hingar yapa.

⁷Ar tsi Hmu bi 'ñenö:

—Pöhy, 'bap'utho ar pa ga ehe. Nzatho nu'u togo da 'yot'a nö'ö te möngwa har he'minu, nonga tema da tho m'efa.

⁸Nuga ar Xuwa, da ots'e ne da handa gathoyu. Nu mi wadi da handi, da ndandihmö hár wa ar enxe togo bi utkagi gatho, ndi ne nga ndömhö.

⁹Ha nö'ö bi 'ñengagi:

—Ha gi ode. Yo gi jap'u, ngetho nuga ma mi'begowi mahyegi ngu nuya ri ku ya m'ehni, ne ngu nu'u togo ot'a ngu mönga nunar he'minu. Nö'ö gi 'yot'e, ndönga Jö.

¹⁰Ne bi 'ñengagi n'ehe:

—Yo ma gi 'ñö nuya mhö nonga tema da tho m'efa, huxa nunar he'minu, ngetho 'bap'utho ar pa da thogi ngu möngwa.

¹¹Nuya ts'om'ui hinda ma da mponga yá m'ui, ne nuya ts'ojö'i di ot'atho nö'ö xints'otho. Nö'ö togo ar hogajö'i ma da njap'utho, ha nö'ö togo xint'axi, dar nt'axitho.

¹²—Hyanthu, 'bap'utho ar pa ga ehe, ne ga umba n'a ngu n'a ár nthöhö ngu yá 'befi xi 'yot'u.

¹³Nuga da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i, togo 'bet'o ne 'befa.

¹⁴Nzatho nu'u togo penga yá dutu, ne di 'ñepi da wat'a har 'baiza unga ar te, ne da yut'a ha yá goxthi ar hnini.

¹⁵Ha nuya ts'ojö'i ma da go nthi, njangu ya 'ñete, nu'u togo 'bengwi ya jö'i, nuya hyote, nu'u togo ndönga ya tsita emp'ö, ne gatho nu'u togo mödi ne mönga ya nhemhñö.

¹⁶—Nuga ar Hesu, xta peñ'ahu ma enxe xi dat'ahu majöni nuya tema da tho ha ya nijö. Ár 'betogi ar ndö Dabi, di njangu ar njötso pöxa 'bu xudi xa di yot'i.

¹⁷Ár Hñö Jö ne ár 'behñö ar tsi Ntxönandöni enö njawa:

—Ba ehe.

Ne gatho nu'u togo ode, dá 'ñenö n'ehe:

—Ba ehe.

Ne gatho nu'u togo tuthe, dá ehe, ne gatho nu'u togo ne, dá e da zi nunar dehe unga ar te t'untho.

¹⁸Nuga di damajöni, gatho togo da 'yoxa nuya mhö nonga tema da tho m'efa xi t'ot'a har he'minu, ne da hñuts'i, Jö ma da hñu'spa ya ügi nongwa.

¹⁹Ha nu'u togo da hñökwabi nuya mhö huxa har he'minu nonga tema da tho m'efa, Jö ma da hñökwabi ár thuhu har he'mi nonga ar te, hinda ma da m'u har jöpa hnini, ne hinda t'umba nuya nhöt'i huxa har he'minu.

²⁰Nö'ö togo xi damajöni gathoyu enö njawa:

—Majöni 'bap'utho ar pa ga ehe.

Dá njap'u. Ba ehe ma tsi Hmu'i Hesu.

²¹Ar tsi Hmu Hesukristo da hwëk'ahu ár nhöt'i gi gathoyu. Dá njap'u.